

Nr 15

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i kommunallagen den 18 december 1953 (nr 753), m. m.

Till konstitutionsutskottet har båda kamrarna den 6 mars 1962 hänvisat en av Kungl. Maj:t till riksdagen avlåten proposition, nr 71, vari Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 16 februari 1962, föreslagit riksdagen att antaga nedan intagna förslag till

- 1) lag om ändring i kommunallagen den 18 december 1953 (nr 753);
- 2) lag om ändring i kommunallagen för Stockholm den 1 mars 1957 (nr 50);
- 3) lag om ändring i landstingslagen den 14 maj 1954 (nr 319);
- 4) lag angående ändring i lagen den 2 juni 1961 (nr 436) om församlingsstyrelse;
- 5) förordning om ändrad lydelse av 130 § taxeringsförordningen den 23 november 1956 (nr 623); samt
- 6) lag angående ändrad lydelse av 6 § lagen den 30 juni 1943 (nr 436) om vägnämnder och länsvägnämnder.

I propositionen föreslås ändrade bestämmelser i kommunallagarna om ersättning till innehavare av kommunala förtroendeuppdrag. Förslaget innebär att kommunerna får möjlighet att efter grunder, som kommunerna själva bestämmer, allmänt och fullt ut gottgöra förtroendemännen inte bara för kostnader på grund av uppdragen utan även för det arbete som är förordat med uppdragen. Ersättningsformerna föreslås bli arvode, som skall utgöra ersättning för utfört arbete, samt traktamente, resekostnadsersättning och ersättning för särskilda utgifter. Ändringarna i ersättningsreglerna föranleder ändringar även i vissa ersättningsbestämmelser i andra författningar.

Genom förslaget stadfästes i fråga om kommunala arvoden den inom kommunerna redan vidtagna anpassningen till lagstiftningen om försäkring för allmän tilläggspension. Härigenom anses pensionsfrågan för förtroendemännen i allmänhet få en tillfredsställande lösning. De borgerliga kommunerna föreslås dock få möjlighet att i undantagsfall göra särskilda pensionsutfästelser. Dylika pensionsbeslut av stads- eller kommunalfullmäktige skall inte längre behöva underställas länsstyrelsens prövning.

Slutligen framlägges förslag om viss utvidgning av de borgerliga primärkommunernas rätt att utan särskilt tillstånd upptaga lån samt om möjlighet för stadsfullmäktige i Stockholm att till stadskollegiet och övriga nämnder delegera beslutanderätten beträffande ordningen för att till tjänstgöring inkalla vissa suppleanter.

Ändringarna i lagen om församlingsstyrelse föreslås skola träda i kraft den 1 januari 1963 och övriga författningsändringar den 1 juli 1962.

Beträffande de skäl, som ligger till grund för Kungl. Maj:ts förslag, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas i det följande, hänvisa till propositionen.

I samband med propositionen har utskottet till behandling förehaft följande till utskottet hänvisade motioner, nämligen *dels* de likalydande motionerna nr 198 i första kammaren av herr *Bergh* och nr 300 i andra kammaren av herrar *Palm* och *Björkman*, *dels* motionen nr 121 i andra kammaren av herr *Ekström* i Iggesund *m. fl.* och *dels* de likalydande motionerna nr 427 i första kammaren av herr *Bengtson m. fl.* och nr 510 i andra kammaren av herr *Hedlund m. fl.*, sistnämnda båda motioner såvitt de avser ändringar av kommunallagen den 18 december 1953 (nr 753) och av kommunallagen för Stockholm den 1 mars 1957 (nr 50).

I motionerna I: 198 och II: 300 föreslås, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning i syfte att klarlägga den heltidsanställdes drätselkammar- eller kommunalnämndsordförandens kommunalrättsliga ställning samt de riktlinjer, som bör gälla för de ekonomiska förmåner som förenas med uppdraget.

I motionen II: 121 föreslås, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en utredning — förslagsvis genom tilläggsdirektiv till kommunalrättskommittén — rörande kommunernas skyldighet att underställa Kungl. Maj:t sina beslut om upptagande av bottenlån i statsbelånade bostadshus.

I motionerna I: 427 och II: 510 föreslås, i de delar motionerna hänvisats till utskottet, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, »att förslag rörande sådan ändring i kommunallagarna att kommun ej behöver inhämta Kungl. Maj:ts medgivande för upptagande av bottenlån till bostadsbyggnad, för vilken statliga lån beviljats kommunen, måtte föreläggas 1962 års höstriksdag».

Beträffande motiveringen för de i motionerna framställda förslagen får utskottet hänvisa till vederbörande motioner.

I. Ersättning för kommunala förtroendeuppdrag

Gällande bestämmelser

Primärkommunerna

Ersättningsbestämmelserna återfinns i *kommunallagen (KL) den 18 december 1953 (nr 753)*, *kommunallagen för Stockholm (KLS) den 1 mars 1957 (nr 50)* och *lagen den 2 juni 1961 (nr 436) om församlingsstyrelse (LFS)*. Sistnämnda lag träder som redan nämnts i kraft den 1 januari 1963 och ersätter nuvarande lagar den 6 juni 1930 (nr 259) om församlingsstyrelse och (nr 260) om församlingsstyrelse i Stockholm.

Ersättningsformerna i de borgerliga primärkommunerna är enligt *KL* resekostnadsersättning, resdagsersättning, ersättning för resa utom kommunen, dagtraktamente, arvode, ersättning för särskilda utgifter samt pension. Ersättningarna är alltid beroende av kommunens beslut. Någon legal rätt till gottgörelse föreligger alltså inte.

Fullmäktig kan erhålla resekostnadsersättning och resdagsersättning. Enligt uttalande under lagens förarbeten kan fullmäktige även få ersättning för resa utom kommunen, trots att bestämmelser därom saknas. Till fullmäktiges ordförande kan dessutom utgå arvode och ersättning med visst belopp för utgifter som för kommunens räkning påkallas vid uppdragets fullgörande. Arvode och ersättning för utgifter får bestämmas för högst ett år i sänder (28 § 1 mom.).

Även till *ledamot av kommunens styrelse, utsedd ledamot av annan kommunal nämnd samt ledamot av beredning* kan utgå resekostnadsersättning, resdagsersättning och ersättning för resa som enligt uppdrag i kommunens angelägenhet företages utom kommunen. Sådan ledamot kan därjämte erhålla dagtraktamente (46 § 1 mom. och 28 § 2 mom.). Ledamot som utsetts till ordförande eller eljest i viss befattning inom styrelsen, nämnden eller beredningen eller efter särskilt uppdrag utför arbete av mera betydande omfattning kan tillerkännas arvode och ersättning med visst belopp för utgifter. Arvodet och ersättningen får bestämmas för högst fyra år i sänder (46 § 2 mom.).

Föreligger särskilda skäl kan ledamot av kommunens styrelse eller annan nämnd eller beredning beviljas pension (46 § 3 mom.).

Kommunal *revisor* kan erhålla resekostnadsersättning, ersättning för resdag, ersättning för resa utom kommunen, dagtraktamente samt arvode och ersättning för utgifter (63 § femte stycket).

De olika ersättningsformerna är tämligen utförligt reglerade i *KL*. Bestämmelserna innebär i huvudsak följande.

Resekostnadsersättningen avser färden från hemvistet till sammanträdeslokalen och kan utgå endast då väglängden överstiger tre kilometer. Kan resan lämpligen företagas med järnväg, buss, spårvagn eller fartyg må er-

sättningen ej överstiga avgiften för plats i andra klass på järnväg, plats i buss eller spårvagn eller salongsplats på fartyg. För resa med eget motorfordon får ersättning utgå efter grunder som fullmäktige bestämmer med beaktande av vad som sagts om resa med allmänt samfärdsmedel. Ersättningen må i intet fall överstiga lägsta avgiften för taxebil (28 § 1 mom. andra stycket och 46 § 1 mom. andra stycket).

Resdagsersättning får utgå om förtroendemannen bor så långt från sammanträdeslokalen att resan dit eller därifrån måste företagas på särskild dag. Fullmäktige bestämmer de grunder efter vilka ersättningen utges (28 § 1 mom. tredje stycket och 46 § 1 mom. tredje stycket). Ersättningen avses utgöra kompensation för såväl mistad arbetsförtjänst som direkta utgifter för kost och logi.

Ersättning för resa som enligt uppdrag i kommunens tjänst företages utom kommunen må, om fullmäktige beslutar det, utgå efter särskild grund (46 § 1 mom. fjärde stycket).

Dagtraktamente får i allmänhet inte överstiga tio kronor för sammanträdes- eller förrättningsdag. Om det gäller särskilt tidskrävande sammanträde eller förrättning eller om det eljest finnes påkallat av särskilda förhållanden kan traktamentet dock sättas till högre belopp. Någon gräns är här inte föreskriven (46 § 1 mom. första stycket). Traktamente är inte endast avsett som gottgörelse för ökade direkta utgifter för uppehälle. Uppgår utgifterna inte till belopp motsvarande traktamentet framstår överskottet som ersättning för mistad arbetsförtjänst eller ersättning för utfört arbete.

Arvode utgör ersättning för arbete som är förenat med uppdraget och får inte överstiga vad som är skäligt med hänsyn till göromålens omfattning och art (28 § 1 mom. första stycket och 46 § 2 mom.).

För att pension skall kunna beviljas skall särskilda skäl föreligga och förtroendemannen skall ha ägnat övervägande del av sin arbetstid åt uppdraget. Pensionsbeslut skall underställas länsstyrelsens prövning (46 § 3 mom.). Såsom huvudprincip angavs vid införandet av rätten att bevilja pension, att pension borde komma ifråga endast för förtroendemen, vilkas arbete med hänsyn till sin art och omfattning var jämförbart med en tjänstemans. Den tid under vilken förtroendemannen i regel minst skulle ha innehått pensionsgrundande uppdrag angavs böra vara 12 år och den normala uppdragstiden 15—20 år. Ordförandeskap eller ledamotskap i fullmäktige kvalificerar ej i och för sig till förtroendemannapension men visst avseende kan fästas vid innehavet av dylikt uppdrag vid bestämmande av pension till den som fullgjort uppdrag för vilket pension kan utgå. Personliga pensionsbeslut i efterhand ansågs vid bestämmelsernas införande stå bättre i överensstämmelse med bestämmelsernas utformning än beslut grundade på något slags pensionsreglemente. Pensionen omfattar endast egenpension.

Enligt 46 § 4 mom. KL skall, om föreskrifter meddelas i särskild författ-

ning om ersättning åt ledamot av kommunal nämnd, vad sålunda stadgats lända till efter rättelse. Beträffande åtskilliga specialreglerade nämnder saknas ersättningsbestämmelser. Ersättningsbestämmelserna i KL är då tillämpliga, då det är fråga om kommunala nämnder. Andra specialförfattningar innehåller direkt hänvisning till ersättningsbestämmelserna i KL. Bestämmelserna i KL om dagtraktamente, ersättning för särskild resdag och resekostnadsersättning skall jämlikt 130 § *taxeringsförordningen den 23 november 1956 (nr 623)* samt 6 § *lagen den 30 juni 1943 (nr 436) om vägnämnder och länsvägnämnder* äga tillämpning i fråga om kommunvalda ledamöter i taxeringsnämnd samt kommunala ombud för val av ledamöter i vägnämnd. Slutligen finns i en del specialförfattningar särskilda regler om ersättning vilka i ett eller annat avseende avviker från dem i KL. Det är främst dessa särskilda ersättningsregler som åsyftas i 46 § 4 mom. KL.

De i KL upptagna ersättningsbestämmelserna har i huvudsak sin motsvarighet i 29 och 53 §§ *KL.S.* Avvikelser förekommer i följande hänseenden. Bestämmelser om ersättning för resdag saknas. Ersättning för utgifter kan utgå jämväl till fullmäktiges vice ordförande. Arvode och ersättning för utgifter till ordförande och andra ledamöter av stadskollegiet och kommunala nämnder fastställs för högst ett år i sänder. Stadskollegiets ordförande åtnjuter i denna egenskap årsarvode som bestäms av fullmäktige (53 § 2 mom. första stycket). Borgarråden åtnjuter årsarvode samt rätt till pension efter fullmäktiges bestämmande (45 § 3 mom.).

Ersättningsbestämmelserna beträffande församlingarna i *LFS* avviker endast såtillvida från motsvarande bestämmelser i KL att möjlighet saknas att bevilja pension till församlingens förtroendemän.

Slutligen må i detta sammanhang nämnas att *lagen den 31 maj 1957 (nr 281) om kommunalförbund* såvitt gäller bl. a. ersättning till förbundsfullmäktige (5 §) och till ledamöter av kommunalförbunds styrelse och övriga nämnder (12 §) innehåller hänvisning till bestämmelserna i KL.

Landstingskommunerna

Enligt *landstingslagen (LL) den 14 maj 1954 (nr 319)* åtnjuter landstingsman under landstingsmöte samt, om han ej bor på mötesorten, under resan fram och åter dagtraktamente av landstingskommunens medel efter de grunder, som landstinget bestämmer (39 § 1 mom. första stycket). Landstingsman, som ej bor på mötesorten, äger därjämte rätt till resekostnadsersättning (39 § 1 mom. andra stycket). I den mån resan lämpligen kan företagas med järnväg, buss, spårväg eller fartyg må ersättningen ej överstiga avgiften för plats i första klass å järnväg, plats i buss eller spårvagn eller hyttplats på fartyg. Ersättning för resa med eget motorfordon må utgå efter de grunder, som landstinget bestämmer med beaktande av vad som sagts om resa med allmänt samfärdsmedel. I intet fall må ersättningen över-

stiga lägsta avgiften för taxebil. För landstingsmännens del föreligger en lagstadgad rätt till dagtraktamente och resekostnadsersättning.

Landstingsman som inträtt i tjänstgöring under pågående möte sedan av honom anmält hinder ej godkänts kan ej erhålla resekostnadsersättning eller traktamente för restiden om sådan gottgörelse utgått till suppleant som inkallats i hans ställe (39 § 1 mom. tredje stycket).

Ledamot av landstingets förvaltningsutskott och utsedd ledamot av annan nämnd kan, om landstinget så beslutar, åtnjuta dagtraktamente och resekostnadsersättning för deltagande i sammanträde eller förrättning inom landstingskommunen (55 § 1 mom. första stycket). Dagtraktamente eller resekostnadsersättning må ej sättas till högre belopp än som i motsvarande fall utgår till landstingsman. För resa, som enligt uppdrag företages utom landstingskommunen, kan enligt landstingets beslut ersättning utgå efter annan grund (55 § 1 mom. andra stycket).

Sådan ledamot av förvaltningsutskottet eller annan nämnd, som utsetts till ordförande eller eljest i viss befattning inom utskottet eller nämnden eller efter särskilt uppdrag utför arbete av mera betydande omfattning, kan av landstinget tillerkännas arvode för arbete som är förenat med uppdraget samt ersättning med visst belopp för utgifter (55 § 2 mom.). Ersättningarna skall bestämmas för högst ett år i sänder. Arvode må icke överstiga vad som kan anses skäligt med hänsyn till göromålens omfattning och art.

Ledamot av beredning kan av landstinget tillerkännas ersättning i enlighet med bestämmelserna om ersättning till ledamot av förvaltningsutskottet och annan nämnd (39 § 2 mom.). En liknande bestämmelse gäller med avseende å landstingets revisorer (67 § femte stycket). LL innehåller slutligen också hänvisning till föreskrift som meddelas i särskild författning om ersättning åt ledamot av landstingskommuns nämnd (55 § 3 mom.). Bestämmelser om pension ingår ej i LL.

Stadgandena i LL om dagtraktamente och resekostnadsersättning åt landstingsmän skall jämlikt 130 § *taxeringsförordningen* samt 18 och 19 §§ *kungörelsen den 10 juli 1947 (nr 394) med allmänna grunder för hushållningssällskapens organisation* äga motsvarande tillämpning ifråga om de av landstingskommunens förvaltningsutskott valda ledamöterna i särskild taxeringsnämnd samt, med vissa undantag, envar vid hushållningssällskaps sammanträden närvarande röstberättigad ävensom ledamot eller suppleant i hushållningssällskaps förvaltningsutskott eller i nämnd, som utskottet utsett, samt sällskapets revisor eller revisorssuppleant.

De sociala försäkringarna

I den mån kommunala uppdrag medför att förtroendeman går miste om arbetsinkomst kan detta påverka hans placering i sjukpenningklass enligt den allmänna sjukförsäkringen. Vidare har införandet av den allmänna

tilläggs pensionen (ATP) medfört att frågorna om förtroendemännens pensioner kommit i annat läge än tidigare.

Sjukförsäkringen enligt *lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring* avser att vid sjukdom bereda sjukhjälp i form av dels ersättning för utgifter för sjukvård (sjukvårdsförsäkring) och dels för dag beräknad ersättning i penningar (sjukpenningförsäkring). Försäkring sker i allmän sjukkassa. Sjukkasemedlem, vars årsinkomst av förvärvsarbete uppgår till minst 1 200 kronor, skall vara sjukpenningförsäkrad (7 § första stycket). Till årsinkomst av förvärvsarbete hänföres den för år beräknade inkomst i penningar eller naturaförmåner som någon kan antagas komma att åtnjuta tills vidare av sådant arbete (8 § första stycket). Varje sjukpenningförsäkrad medlem är försäkrad för grundsjukpenning, f. n. tre kronor om dagen. Medlem vars årsinkomst av tjänst uppgår till minst 1 800 kronor skall dessutom vara försäkrad för tilläggssjukpenning, vars storlek bestämmes av den sjukpenningklass medlemmen tillhör. Tillhörighet till högre sjukpenningklass än den första beror allenast av medlemmens årsinkomst av tjänst (22 §). Till inkomst av tjänst hänföres sådan inkomst av förvärvsarbete som arbetstagare kan antagas komma att åtnjuta tills vidare i allmän eller enskild tjänst (8 § sista stycket). Hit hänföres således inte ersättningar till kommunala förtroendemen.

Den obligatoriska sjukförsäkringen finansieras genom statsbidrag samt avgifter från arbetsgivare och de försäkrade. Arbetsgivare erlägger avgift med vissa procentsatser av den lön som utgivits till anställda som är obligatoriskt försäkrade enligt lagen om yrkesskadeförsäkring. Hänsyn tas inte till arbetstagare vars årslön ej uppgått till 300 kronor och ej heller till arbetstagners lön i den mån lönen överstiger 15 000 kronor för år räknat (38 §). De försäkrades avgifter skall i princip vara lika för alla som åtnjuter samma försäkringsskydd (34 §).

Ersättningen till förtroendemännen — dock ej kostnadsersättningar av något slag — är i princip pensionsgrundande enligt *lagen den 28 maj 1959 (nr 291) om försäkring för allmän tilläggspension (TPL)*. Försäkringen bereder såväl ålderspension och förtidspension som familjepension. Lagen skiljer mellan två slag av pensionsgrundande inkomster, nämligen inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete. De kommunala ersättningsarna hänföres till sistnämnda inkomstslag. Inkomst av anställning är pensionsgrundande i den mån ersättningen från samme arbetsgivare uppgår till minst 300 kronor för år, pensionsavgiften betalas av arbetsgivaren och avgifterna fastställs efter en kollektiv beräkning. Inkomst av annat förvärvsarbete är pensionsgrundande i den mån den försäkrades sammanlagda inkomst av sådant arbete uppgår till minst 500 kronor för år, pensionsavgiften betalas av den försäkrade och den påföres honom i samband med taxeringen till slutlig skatt. Den pensionsgrundande inkomsten utgöres av summan av inkomst av anställning och inkomst av annat för-

värvsarbete i den mån summan överstiger för året gällande basbelopp (för 1962 utgör basbeloppet 4 500 kronor) och ej ligger över sju och en halv gånger basbeloppet (1962 utgör taket 33 700 kronor).

Ersättning för arbete, som försäkrad utfört för annans räkning utan att vara anställd hos denne, kan vid lagens tillämpning anses såsom inkomst av anställning, såvida ersättningen under ett år uppgått till minst 300 kronor och den försäkrade och ersättningens utgivare varit ense därom (5 § andra stycket). Möjligheterna att ingå sådana överenskommelser har föranlett samtliga kommunförbund att i promemoria till sina medlemmar rekommendera dessa att behandla alla kommunala arvoden och traktementen såsom anställningsinkomst och att sålunda betala arbetsgivaravgift i den mån ersättning till förtroendeman utgår med minst 300 kronor om året. I möjligaste mån bör därvid från dagtraktamenten dragas vad som beräknas utgå för täckande av ökade levnadskostnader som är avdragsgilla vid taxeringen. Undantag bör enligt rekommendationen göras såvitt gäller inkomster, som ligger över taket, och beträffande ersättningar till äldre förtroendemen, som ej omfattas av ATP. I promemorian rekommenderas slutligen också att viss samordning sker mellan tidigare pensionsutfästelser och ATP. Enligt uppgifter från kommunförbunden har kommunerna allmänt följt rekommendationen beträffande ATP.

En del förtroendemen kan stå utanför ATP eller helt eller delvis sakna möjligheter att inom denna erhålla ett mot den kommunala ersättningen svarande pensionsskydd. Anledningen härtill kan vara såväl att förtroendemannen tillhör åldersgrupp, som ej omfattas av ATP eller ej kan erhålla full pension genom försäkringen, som att ersättningen med hänsyn till beloppet eller till förtroendemannens inkomstförhållanden ej är pensionsgrundande. Förtroendemen kan också stå utanför försäkringen på grund av att de begärt undantagande från denna. Sådant undantagande kan ske endast i fråga om inkomst av annat förvärvsarbete.

Beträffande bl. a. sjukförsäkringen föreslås i vissa avseenden betydande förändringar i Kungl. Maj:ts proposition, nr 90, till årets riksdag med förslag till lag om allmän försäkring, m. m. Enligt förslaget skall — i motsats till vad som gäller enligt nuvarande bestämmelser på området — även inkomst av annan förvärvsverksamhet än anställning kunna läggas till grund för placering i sjukpenningklass. Lagförslaget innebär ytterligare, att inkomst av annan förvärvsverksamhet skall, liksom när det gäller ATP, anses såsom inkomst av anställning, därest den som utgivit ersättningen och den försäkrade är ense därom samt motsvarande överenskommelse träffats i fråga om ersättningens ställning i pensionshänseende.

Reformkrav

Redan vid 1950 års reform av de kommunala ersättningsbestämmelserna förekom uttalanden till förmån för vidgade möjligheter att utge ersättning

till fullmäktige. Sålunda föreslogs bl. a. i en motion (II: 480) vid 1950 års riksdag att kommunerna skulle få rätt att besluta om traktamentsersättning åt fullmäktige. Fyra reservanter i konstitutionsutskottet delade denna mening men riksdagen godtog Kungl. Maj:ts förslag, enligt vilket sådan ersättning ej skulle kunna utgå.

I det 1956 avgivna betänkandet med förslag till ny kommunallag för Stockholm (Kommunala trycket för Stockholms stad, Bihang 1956: 51) föreslogs en bestämmelse om rätt för stadsfullmäktige att bestämma att ledamot av fullmäktige skulle åtnjuta arvode för det arbete som var förenat med uppdraget. Som skäl för förslaget anfördes bl. a. att det med hänsyn till de kommunala uppgifternas ökande betydelse för samhällslivet var av vikt att välkvalificerade personer kunde förvärfvas till fullmäktige och att uppdraget i många fall förorsakade fullmäktige ekonomisk uppoffring genom förlorad arbetsförtjänst. På grund av de speciella förhållandena i Stockholm ansågs en omprövning av motsvarande regler i KL ej böra avvaktas. I propositionen (1957: 16) fann departementschefen tillräckliga skäl ej föreligga att införa annan ordning i Stockholm än i landet i övrigt. Konstitutionsutskottet (utl. 1957: 1) tillstyrkte Kungl. Maj:ts förslag. Tre utskottsledamöter förordade emellertid en förutsättningslös utredning om normerna för ersättning vid kommunala förtroendeuppdrag. Riksdagen följde enligt utskottets hemställan Kungl. Maj:ts förslag.

I två likalydande motioner till 1958 års riksdag (I: 78 och II: 51) väcktes fråga om utredning i syfte att öppna möjlighet att utge ersättning för kommunala fullmäktiguppdrag. Till stöd för motionerna åberopades väsentligen samma synpunkter som anförts i 1956 års betänkande. Motionärerna framhöll dessutom att den traditionella inställningen att fullmäktiguppdragen skulle vara oavlönade kunde leda till att den kommunala självstyrelsen eftersattes. I konstitutionsutskottets utlåtande över motionerna (utl. 1958: 6) uttalade sig utskottets majoritet för en förutsättningslös utredning av frågan om ersättning till fullmäktige. Utskottet framhöll i anslutning härtill att det kunde vara ändamålsenligt att samtidigt taga upp hela frågan om ersättning för kommunala förtroendeuppdrag till övervägande. Tre reservanter i utskottet ansåg en utredning inte vara erforderlig. Riksdagen hemställde, under hänvisning till utskottets utlåtande, i skrivelse den 13 mars 1958 (nr 17) hos Kungl. Maj:t om en förutsättningslös utredning av frågan om ekonomisk ersättning för kommunala fullmäktiguppdrag.

Utskottets uttalanden föranledde två framställningar till Kungl. Maj:t från kommunförbunden. I skrivelse den 30 september 1958 berörde svenska stadsförbundets styrelse frågorna om ersättning för förlorad arbetsförtjänst och om ersättning till suppleant som deltagar i nämnds sammanträde utan att vara kallad till tjänstgöring. Styrelserna i samtliga kommunförbunden behandlade i skrivelse den 29 november 1958 frågorna om pensioner åt förtroendemännen.

Uppdraget att i enlighet med riksdagens hemställan utreda ersättningsfrågorna lämnades kommunalrättskommittén.

I två likalydande motioner till 1961 års riksdag (I: 110 och II: 140) hemställdes om sådan ändring i ersättningsbestämmelserna i KL att ersättning skulle kunna utgå till suppleant som var närvarade vid nämndsammanträde utan att deltaga i ledamots ställe. På hemställan av konstitutionsutskottet (utl. 1961: 11) beslöt riksdagen att, enär ersättningsfrågorna inbegreps i kommunalrättskommitténs uppdrag, motionerna inte skulle föranleda någon riksdagens åtgärd.

Kommunalrättskommitténs utredning och förslag

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 januari 1958 tillkallade departementschefen landshövdingen Thorwald Bergquist, ledamoten av riksdagens första kammare, direktören C. A. Anderson, ledamoten av riksdagens andra kammare, direktören C. W. Carlsson, ledamoten av riksdagens första kammare N.-E. Gustafsson, kaptenen A. F. Mannerskantz och ledamoten av riksdagens andra kammare O. W. Wiklund för utredning av vissa kommunalrättsliga spörsmål, däribland frågan om en omprövning av gällande grunder beträffande ersättningen till de kommunala förtroendemännen samt dem tillkommande pensionsskydd.

De sakkunniga, som antagit benämningen *kommunalrättskommittén*, har i ett den 6 oktober 1961 avgivet betänkande angående ersättning för kommunala förtroendeuppdrag (SOU 1961: 54) behandlat dessa frågor samt lagt fram förslag till ändringar i kommunallagen den 18 december 1953, kommunallagen för Stockholm den 1 mars 1957, landstingslagen den 14 maj 1954 och lagen den 2 juni 1961 om församlingsstyrelse. Förslagen är enhälliga och kommitténs experter har anslutit sig till förslagen.

Över betänkandet har efter remiss yttranden avgivits av statskontoret, riksförsäkringsverket, överståthållarämbetet, som bifogat yttrande från stadsfullmäktige i Stockholm, och samtliga länsstyrelser, som bifogat yttranden från 161 landskommuner och städer, 74 församlingar och kyrkliga samfälligheter samt förvaltningsutskotten i sex landstingskommuner. Länsstyrelsen i Stockholms län har dessutom bifogat yttrande från Stockholms förtroendesamarbetsnämnd. Yttranden har vidare efter remiss avgivits av svenska landskommunernas förbund, svenska landstingsförbundet, svenska stadsförbundet, hushållningssällskapens förbund och svenska pastoratens riksförbund.

I sin utredning har kommittén sammanfattningsvis redogjort för tillämpningen av gällande ersättningsbestämmelser och därvid haft att tillgå uppgifter och sammanställningar från svenska

landskommunernas förbund, svenska stadsförbundet och svenska landstingsförbundet. Förstnämnda uppgifter avser förhållandena 1957 och omfattar omkring 90 procent av landskommunerna och köpingarna. Uppgifterna för städerna avser till större delen förhållandena intill februari 1961 och i övrigt intill senare delen av 1960. Det samlade materialet kan självfallet ej läggas till grund för någon mera exakt belysning av ersättningsförhållandena, betonar kommittén. Stora skillnader föreligger orterna emellan när det gäller folkmängden och omfattningen av den kommunala verksamheten. De skilda ersättningsbesluten är därtill i hög grad oenhetliga med avseende å innehåll och utformning, vilket ytterligare försvårar jämförelser mellan förhållandena på olika orter. Uppgifterna redovisar vidare endast besluten genom uppställningar över dem eller återger dem i sammandrag. Utan kännedom om ersättningsbeslutens fullständiga innehåll och deras tillämpning kan några mera bestämda uttalanden ofta ej göras om ersättningsstandarden. Den lämnade redogörelsen får därför ses allenast såsom en allmän sammanfattning av rådande förhållanden i ersättningshänseende.

Beträffande ersättningarna till fullmäktige innehåller såväl uppgifterna för landskommuner och köpingar som de redovisade besluten hos städerna några fall av ersättning i form av traktamente eller arvode. Av tillhoppa omkring 800 redovisade landskommuner och köpingar utgav inemot 30 ej arvode till fullmäktiges ordförande.

En mycket stor oenhetlighet utmärker besluten om traktamenten och därmed jämställd ersättning till ledamöter av styrelser och nämnder. Skillnaden hänför sig ej endast till beloppens storlek utan också till hela ersättningssystemets uppbyggnad. På många håll synes föreskrifterna möjliggöra ett utbetalande av förhållandevis höga ersättningsbelopp. Nära en fjärdedel av de omkring 800 uppgiftslämnande landskommunerna och köpingarna lämnar ej någon traktamentsersättning. Det är ej ovanligt, konstaterar kommittén, att kommunerna utger ersättning, som direkt betecknats som ersättning för förlorad arbetsförtjänst. I mer än 200 kommuner utges sålunda dylik ersättning vid mera tidskrävande förrättningar inom kommunen, varvid förekommer såväl att det faktiska bortfallet ersättes med eller utan maximering som att ersättning utgår med av den faktiska förlusten oberoende fasta belopp per dag eller timma. — Vad angår de stadskommunala besluten beträffande ersättningarna till nu närmast berörda förtroendemän kan anmärkas att inemot en fjärdedel ej utger några traktamenten. Över en fjärdedel av städerna utbetalar — uteslutande eller vid sidan av dagtraktamentena — ersättning för inkomstbortfall, varvid ersättningsbeloppen mestadels är maximerade. Maximibeloppen för de differentierade traktamentena utgjorde enligt uppgifterna i huvuddelen av fallen 40—50 kronor per dag; stundom tillämpas mera frikostiga traktamentsbestämmelser i särskilt arbetstygda kommunala organ.

Kommunalnämndens ordförande har i en dryg tredjedel av fallen årsarvode med högst 1 000 kronor, i knappast en tredjedel i beloppsgruppen 1 001—1 500 kronor och i återstående tredjedel större arvode än 1 500 kronor. I städerna varierar arvodena inom mycket vida gränser. Även vid en uppdelning av städerna i grupper efter storlek är ojämnheten med avseende å beloppen starkt framträdande. I en tredjedel av städerna med en folkmängd av mellan 17 000 och 90 000 invånare har drätselkammarens ordförande eller verkställande ledamot därav årsarvode på över 30 000 kronor. I städer med mellan 9 500 och 17 000 invånare ligger den största gruppen, en tredjedel, av nu ifrågavarande arvoden i gruppen 5 001—10 000 kronor. I övriga städer ligger arvodena till sin tyngdpunkt lägre. Motsvarande ojämnheter gäller även exempelvis arvodet åt lönenämndens, byggnadsnämndens och socialnämndens ordförande.

I uppgifterna från landskommunernas förbund redovisas förtroendemannapensioner i 93 landskommuner och köpingar. Av antalet pensionsfall, 122 stycken, förekommer ungefär hälften i kommuner med mer än 5 000 invånare. Utöver dessa 122 pensionsfall redovisas några fall, då förtroendemän, som ej avgått, tillförsäkrats pensionsrätt. I allmänhet har pensionerna ej genom rörligt tillägg gjorts värdebeständiga. Anmärkas kan att i några fall uppgivits att jämväl rätt till familjepension föreligger. Pensionsbeloppen ligger i nära en tredjedel av de fall, för vilka beloppen är kända, i beloppsgruppen 501—1 000 kronor och i ungefär lika många fall i gruppen 1 001—2 000 kronor. Endast i enstaka fall överstiger pensionen 4 000 kronor.

För städernas vidkommande finns uppgifter om ett 30-tal pensionsbeslut, av vilka flertalet avser ordförande eller verkställande ledamot av drätselkammaren. I övrigt finns bland annat några fall av pension till stadsfullmäktiges ordförande — i ett par av dessa synes endast detta uppdrag ha åberopats — samt till förtroendemän i inkorporerade kommuner. I några fall utgår också familjepension. Stora variationer föreligger beträffande pensionsbeloppen. I nära en tredjedel av de till beloppen kända fallen ligger beloppen i gruppen 5 001—10 000 kronor men i ungefär lika många fall överstiger pensionen ej 2 000 kronor.

Landstingsförbundets styrelse har till främjande av den enhetlighet, som vid tillkomsten av 1954 års landstingslag ansågs önskvärd beträffande ersättningen till förtroendemännen, till landstingens förvaltningsutskott utsänt rekommendationer rörande ersättningarna. Den nu gällande rekommendationen är dagtecknad den 14 juni 1960. Enligt denna bör dagtraktamentet uppgå till 50 kronor för landstingsman under landstingets möte, för ledamot av förvaltningsutskottet och annan central nämnd eller styrelse samt för landstingets revisorer. Ledamot av lokal nämnd eller styrelse bör åtnjuta dagtraktamente med 40 kronor. — Av en uppgjord sammanställning framgår emellertid att rekommendationen inte vunnit full

efterföljd. Största oenhetligheten råder beträffande traktamentena till ledamöter i lokala nämnder och styrelser.

Vid framläggandet av sitt förslag till nya ersättningsregler för de kommunala förtroendemännen konstaterar kommittén i fråga om de *borgerliga primärkommunerna* inledningsvis, att den kommunala verksamheten efter hand ökat i omfattning och betydelse. En bidragande orsak härtill har varit utvecklingen mot större kommuner. I detta hänseende erinras om storkommunreformen och indelnings-sakkunnigas förslag i kommunindelningsfrågan (SOU 1961:6). Med större kommuner följer, anför kommittén, en tillväxt av den kommunala verksamhetens allmänna omfattning och ofta ökade anspråk på kommunala insatser på olika områden. Denna utveckling återspeglas även i bestämningen av de kommunala angelägenheterna. Allmänintresset har i stället för gemensamhetsintresset tagits till norm för den kommunala kompetensen. Det finns inte längre ett lika framträdande omedelbart samband mellan den enskildes intressen och gemenskapens som förr. Förändringar kan enligt kommittén också påvisas i den enskildes förhållanden och inställning. Det hårdare arbetstempot och de större möjligheterna till avkoppling och förströelse har ökat betydelsen och värdesättningen av fritiden. Kommunalmännens uppoffringar framstår därmed i viss mån som mera kännbara än tidigare. Det torde även finnas fog att antaga att man i dag mera allmänt anser att ersättning bör utgå för insatser på samhällslivets område.

Kommittén finner utvecklingen motivera att möjligheterna till ersättning nu utformas efter mera liberala grundsatser. Principen om oavlönade uppdrag anses visserligen böra bibehållas så till vida att de minst betungande uppdragen kan lämnas utan ersättning eller ersättas endast i begränsad omfattning. Kommunerna bör emellertid ha möjlighet att allmänt och fullt ut ersätta uppdrag som förorsakar sina innehavare mera kännbar tidsutdräkt eller uppoffringar av någon betydelse. En sådan ordning anser kommittén väsentlig för att upprätthålla en kommunal självstyrelse och förvaltning av dagens omfattning genom förtroendemän.

Med hänsyn till den stora oenhetlighet som visat sig råda när det gäller de skilda kommunernas utnyttjande av ersättningsbestämmelserna har kommittén ansett det motiverat att överväga frågan om ersättningarnas beroende av kommunala beslut. På grund av de starkt varierande lokala förhållandena och kommunernas skiftande ekonomiska betingelser kan några mera fixerade ersättningsregler knappast uppställas. Någon ovillkorlig rätt för förtroendemännen att erhålla ersättning bör ej heller i fortsättningen stipuleras. Ersättningarnas beroende av kommunernas egna beslut finner kommittén också vara mest förenligt med den kommunala självstyrelsen.

I detta sammanhang framhåller kommittén att förut angivna allmänna principer för ersättning också äger tillämpning i fråga om fullmäktige. Med hänsyn till detta uppdrags mera framträdande förtroendekaraktär finns vanligen knappast skäl att utge ersättning i vidare mån än som nu sker, om endast ett fåtal icke tidskrävande sammanträden hålls årligen. Skillnaden i förtroendekaraktär mellan fullmäktiguppdrag och andra kommunala förtroendeuppdrag är emellertid enligt kommittén föga åtkomlig för objektiva avvägningar. Fullmäktiguppdragen tar mångenstädes avsevärd tid i anspråk, sammanträdena måste på en del håll förläggas till dagtid och även om de äger rum på arbetsfri tid nödgas förtroendemannen ofta offra arbetstid för att bereda sig vila före eller efter sammanträdet. Kommittén finner därför behov föreligga av samma möjligheter att lämna ersättning till fullmäktige som till andra förtroendemän och föreslår att bestämmelser införas i enlighet härmed.

Kommittén anser vidare, att nuvarande bestämmelser om *traktamenten* är otidsenliga och att traktamentena är otillräckliga. Detta bestyrkes av att många kommuner utger traktamenten, som får anses stå i mindre god överensstämmelse med föreskrifterna i KL. Ser man dessutom mera liberalt på ersättningsfrågan finner kommittén skäl förorda en förbättring av möjligheterna att lämna sådan ersättning, som svarar mot nuvarande traktamenten. Man har här att välja mellan antingen en differentierad ersättning alltefter inkomstbortfallet eller ett system som — i likhet med det nuvarande — bereder samma ersättning åt förtroendemän med samma arbetsuppgifter.

Till förmån för det första av de nu nämnda båda alternativen kan principiella skäl tänkas åberopas: man vill här tillskapa regler, som håller förtroendemännen skadeslösa för ekonomiska uppoffringar. Åtskilliga skäl kan emellertid anföras mot ett dylikt system, som lätt blir för invecklat. Förenklas systemet genom mer eller mindre långt gående schablonregler minskas i motsvarande mån betydelsen av ersättning för mistad arbetsförtjänst. Ett bestämmande av ersättningen genom en differentiering efter inkomstbortfall kan sägas bygga på en princip, enligt vilken förtroendeuppdraget kommer att uppfattas som något i viss mening sekundärt. Insatsen ersättes sålunda icke efter sitt eget värde utan allenast med hänsyn till det intrång, som uppdraget förorsakar.

Ett system som i likhet med det nuvarande bereder samma ersättning åt förtroendemän med samma arbetsuppgifter kan, anför kommittén vidare, i rimlig omfattning hålla förtroendemän som måste avstå inkomst skadeslösa för mera normala förluster. Längre kan man knappast heller komma genom att direkt ersätta mistad inkomst. Systemet med enhetliga ersättningar innebär därutöver att förtroendemän, som visserligen inte förlorar inkomst men som i samma utsträckning som andra förtroendemän offrar tid och krafter på uppdraget, får en icke obetydlig ersättning för det arbete som är förenat

med uppdraget. Kommittén finner det svårt att hos förtroendeuppdraget se en så särpräglad valör att ersättningsfrågorna bör bedömas på annat sätt än när det gäller insatser på andra verksamhetsområden. Skäl anses därför föreligga att utge ersättning för kommunalmännens arbetsinsatser, särskilt i fråga om uppgifter på områden av utpräglad förvaltningskaraktär.

På grund av dessa överväganden förordar kommittén att den i nuvarande traktamentet ingående allmänna gottgörelsen bestämmes efter det arbete som är förenat med uppdraget. Förtroendemän med lika arbetsuppgifter bör erhålla lika stor gottgörelse. Eftersom ersättningsbesluten för kommunen har begränsad betydelse från ekonomisk synpunkt och en fixering av ersättningarnas belopp i lag synes ägnad att försvåra anpassning efter utvecklingen, föreslås kommunerna få frihet att själva bestämma såväl ersättningarnas belopp som de närmare föreskrifterna för ersättningarna.

Emellertid anser kommittén att en kommun, som finner sig nödsakad att begränsa utgifterna för ersättning till förtroendemännen, i första hand låter detta drabba andra ersättningsbehov än sådana som hänför sig till mistad inkomst. Ersättningen bör därför i undantagsfall kunna individuellt anpassas efter inkomstbortfall och helt eller delvis förbehållas förtroendemän, för vilka uppdraget medför förlust av inkomst.

Kommunalrättskommittén finner det vidare rimligt att särskild ersättning för ökade levnadskostnader kan beredas förtroendemännen vid sidan av den förut behandlade allmänna ersättningen. Denna ordning medför bl. a. fördelen att större enkelhet skapas beträffande ersättningarnas ställning i skattehänseende och i fråga om beräkningen av pensionsunderlag och pensionsavgifter vid den allmänna tilläggspensioneringen samt att bättre överensstämmelse nås med ersättningsformer som är vedertagna på andra områden. Större enhetlighet i de skilda kommunernas ersättningsregler anses även kunna vinnas på detta sätt.

Kommittén finner i fråga om *ersättning för resekostnader* tiden nu vara mogen att upphäva de detaljerade bestämmelserna i KL om färdmedel, reseklasser och minsta ressträcka. Förslaget härom säges dock i stort sett ej innebära att resekostnaderna bör ersättas i vidare mån eller efter andra normer än hittills. Dock anses anledning saknas att bibehålla nuvarande regel att ersättning kan utgå endast för färd mellan bostaden och sammanträdeslokalen. Goda möjligheter bör enligt kommittén finnas att ansluta de kommunala bestämmelserna i dessa hänseenden till de resereglementen som kan gälla för kommunernas tjänstemän.

Genomföres kommitténs förslag, att ersättning för arbete som är förenat med kommunalt förtroendeuppdrag kan anpassas också efter den tidsutdräkt uppdraget medför samt att särskild ersättning kan utgå för kostnader för kost och logi, saknas enligt kommitténs mening anledning att behålla bestämmelserna om *ersättning för särskild resdag*. Även den särskilda regeln om *ersättning vid förrättningar utom kommunen* anses överflödigt,

eftersom kommunerna enligt förslaget kan för sådana förrättningar tillämpa de normer som antagits för sammanträden och förrättningar inom kommunen. Anses den allmänna ersättningsstandarden för låg kan den allmänna regeln anses ge möjlighet för kommunen att tillämpa liberalare normer för enbart förrättningar utom kommunen.

Beträffande de *arvoden*, som enligt nuvarande bestämmelser kan utgå till ordförande och annan förtroendeman med mera omfattande arbetsuppgifter, erinrar kommittén om att enligt de nyss förordade allmänna riktlinjerna för ersättning varje förtroendeman bör kunna tillerkännas en ersättning, som tillfredsställande gottgör honom för utfört arbete. Då kommittén föreslagit att den allmänna ersättningen till förtroendemännen skall anpassas efter det arbete som är förenat med uppdraget saknas uppenbarligen anledning att nu överväga en utökning av den krets, som skall kunna erhålla särskild ersättning. Kommittén hänvisar här till sitt i senare sammanhang redovisade förslag att sammanföra de särskilda arvoden och den allmänna ersättningen till en ersättningsform.

Möjligheterna att lämna *ersättning* med särskilda belopp för *utgifter* finner kommittén böra bibehållas.

Även suppleant som är närvarande vid sammanträde utan att därvid tjänstgöra i ledamots ställe bör enligt kommitténs förslag kunna beredas sammanträdesersättning, resekostnadsersättning och traktamente. Suppleantersättning säges dock självfallet inte alltid behöva fullt ut motsvara ledamotsersättning och begränsning anses böra få göras även med avseende å det antal sammanträden som berättigar till ersättning. I många nämnder torde ärendena och arbetsförhållandena dessutom vara sådana att suppleanternas närvaro inte kan anses särskilt påkallad, i vilket fall det inte finns fog för ersättning. Kommittén understryker att anledning över huvud finns för kommunerna att iakttaga återhållsamhet i fråga om ersättning till suppleant.

Kommitténs förslag rörande ersättningsbestämmelsernas närmare utformning innebär att det nuvarande dagtraktamentet delas upp på kostnader för uppehälle — traktamente — samt ersättning i huvudsak för utfört arbete — arvode. Den allmänna möjligheten att utge arvode föreslås innefatta även nuvarande möjlighet att besluta om arvoden till särskilt betungade förtroendemän. Arvode skall bestämmas till skäligt belopp. Nuvarande begränsning av arvodesbesluts giltighet i tiden försvinner.

Genomföres förslaget får kommunerna självfallet mindre ledning än f. n. vid utformandet av ersättningsbesluten och tillämpningen av dem. Kommittén anser emellertid att uppbyggnaden av förslaget ökar möjligheterna att ansluta de lokala ersättningsbestämmelserna till normalreglementen, särskilt i fråga om resekostnadsersättning och traktamente. Beträffande arvoden torde enligt kommitténs mening normalreglemente

kunna upptaga en stomme för utformningen av ersättningsbeslut samt tillämpningsföreskrifter av allmän räckvidd. Kommittén framhåller att en allmän anslutning från kommunernas sida till normalreglementen främjar önskvärd enhetlighet i ersättningsbesluten och ger underlag för praxis på området.

Vid sina överväganden rörande de kommunala förtroendemännens pensioner finner kommittén övervägande skäl tala för att kommunerna bör ha möjlighet att ikläda sig ansvaret för ATP-avgifter beträffande alla utgående arvoden. Uttryckligt stöd härför bör finnas i KL.

Bestämmelsen bör med hänsyn till kommunernas frihet att besluta i ersättningsfrågor ge uttryck för deras frihet att själva bestämma även om ersättningarnas ställning i ATP-hänseende. Vidare föreslås kommunerna få möjlighet att betala pensionsavgifterna utan att överenskommelse träffas enligt 5 § andra stycket TPL att ersättningen skall hänföras till anställningsinkomst. I vissa fall kan en kommun nämligen finna det enklast att direkt ersätta förtroendemännen de egenavgifter de påförts för ATP vid den slutliga taxeringen. I övrigt anser kommittén ej erforderligt att ge några bestämmelser i KL i anslutning till ATP. Att ersättningarna är pensionsgrundande och att jämväl familjepension kan utgå följer av TPL.

Frågorna om förtroendemännens pensioner kan emellertid icke fullständigt lösas inom ramen för ATP. I vissa fall kan en betalning av ATP-avgifter ej komma ifråga, i andra fall är en sådan betalning utan verkan i pensionshänseende eller ger avgifterna icke ett tillfredsställande pensionskydd. Kommittén har därför övervägt olika möjligheter till lösning av frågorna om åtgärder vid sidan av ATP. Kommunerna kunde t. ex. få möjligheter att i annan ordning lämna förtroendemän, för vilka kommunen ej betalar ATP-avgift, en mot avgiften svarande gottgörelse (pensionsavgiftskompensation). En annan lösning skulle vara att i särskild bestämmelse skapa möjligheter för kommunerna att i vissa fall göra särskilda pensionsutfästelser vid sidan av ATP. Överväganden har också ägnats möjligheterna att kombinera de här antydda båda lösningarna. Kommittén har emellertid stannat för att frågan om åtgärder utanför ATP löses enbart genom bestämmelse om särskilda pensionsutfästelser.

Ett bibehållande av den nuvarande pensionsbestämmelsen i 46 § 3 mom. KL skulle innebära att möjligheten till särskild pensionering hålles öppen. I några hänseenden anser kommittén emellertid den nuvarande bestämmelsen alltför snävt begränsa möjligheterna att sörja för en tillfredsställande pensionering. De skäl, som kommittén funnit tala för en förbättring av förtroendemännens ersättning, bör äga tillämpning också såvitt gäller pensionerna. Flertalet förtroendemän beredes nu genom ATP ett förbättrat pensionskydd. En förbättring ter sig med hänsyn härtill i dagens läge berättigad jämväl såvitt gäller dem, som står utanför ATP. Önskemålen om möjligheter att tillförsäkra förtroendemännen familjepension bör nu kunna

tillgodoses. Förtidspension bör kunna komma i fråga. Det till uppdragets omfattning knutna villkoret bör i enlighet med hemställan från kommunförbundens sida göras mindre strängt. Pension bör vidare kunna ges såväl den, som under en lång följd av år innehaft ett arbetskrävande uppdrag, exempelvis såsom ordförande, som den, vilken fullgjort ett flertal olika uppdrag och därigenom nedlagt ett omfattande arbete inom kommunen. Även fullmäktiguppdragen och revisionsuppdragen bör därvid kunna medräknas såsom pensionsgrundande. Villkoret att uppdraget eller uppdragen innehafts under en lång följd av år anser kommittén böra bibehållas. Anledning saknas att fatta pensionsbeslut redan vid begynnelsen av ett uppdrag, men möjlighet bör finnas att fatta besluten såväl i efterhand som då förtroendemannen alltjämt innehar uppdraget.

Även villkoret att särskilda skäl skall föreligga för ett pensionsbeslut bör enligt kommitténs mening såsom hittills komma till uttryck i bestämmelsen. Detta villkor får emellertid i dagens läge en något annan innebörd än hittills. Särskilda skäl bör motivera ett pensionsbeslut just i det aktuella fallet. Avgörandet måste träffas mot bakgrunden av förtroendemannens ATP-förhållanden och särskilda skäl måste finnas att anse ATP-förmånerna otillräckliga.

Kommittén framhåller att pensionsbestämmelsen är avsedd att komma till användning främst när fråga är om äldre förtroendemän, som helt eller delvis står utanför ATP och som under flera mandatperioder intagit en mera framträdande plats i det kommunala livet. Bestämmelsen kommer sålunda att främst äga betydelse under en övergångstid. Den anses emellertid i undantagsfall kunna tillämpas även i andra fall. Med hänsyn härtill anser kommittén att bestämmelsen bör placeras i själva kommunallagen och ej i övergångsbestämmelser till de nya ersättningsreglerna. Anledning synes enligt kommittén saknas att bibehålla skyldigheten att underställa besluten länsstyrelsens prövning.

Kommittén påpekar att samordning bör ske mellan de särskilda pensionsbesluten och ATP. I den mån äldre utfästelser ej helt kan ersättas av ATP kan kommunerna böra begränsa sina åtaganden med hänsyn till de förmåner, som kommer att åtnjutas genom ATP.

De föreslagna ersättningsbestämmelsernas *ikraftträdande* anser kommittén ej behöva medföra omedelbara ändringar av de skilda kommunernas nuvarande ersättningsbeslut. Nu gällande beslut säges givetvis kunna tillämpas tills vidare. Det kan förutsättas att kommunförbunden kommer att aktualisera frågorna om kommunernas övergång till nya ersättningsbestämmelser och ge anvisningar för denna övergång liksom beträffande de nya ersättningsbeslutens utformning.

Slutligen erinrar kommittén om att ändring av kommunallagens ersättningsbestämmelser får verkan också för kommunalförbunden utan att ändringar vidtages i kommunalförbundslagen.

Landstingskommunerna

När det gäller ersättningsbestämmelserna i LL finner kommittén behovet av reformer inte vara lika framträdande som i fråga om motsvarande bestämmelser i KL. Kommittén förordar det oaktat att en omläggning av ersättningssystemet genomföres. — Enligt kommitténs mening finns fog för att traktamentena differentieras med hänsyn till förtroendemännens bostadsorter, vilket bör ske genom att dagtraktamentena även till landstingskommunernas förtroendemän delas upp på egentligt traktamente och arvode. Kommittén föreslår att bestämmelserna om arvode och traktamente helt skall överensstämma med kommunallagens. Landstingsmännens behov av ersättning kommer i dagens läge säkerligen att bli tillgodosedda utan att — såsom hittills — en i lag stadgad rätt för dem att erhålla gottgörelse föreligger.

Reglerna för resekostnadsersättning och ersättning för utgifter har av kommittén utformats i överensstämmelse med vad som föreslagits skola gälla förtroendemännen i primärkommunerna.

Landstingen skall enligt kommitténs förslag liksom primärkommunerna kunna åta sig att betala de ATP-avgifter, som svarar mot utgående arvoden, och få frihet att själva bestämma i vilken utsträckning och på vilket sätt avgifterna skall betalas.

Kommittén har vidare övervägt huruvida för landstingens del nu bör införas möjligheter till särskilda pensionsutfästelser vid sidan av ATP. Behovet av sådana bestämmelser torde emellertid enligt kommitténs bedömning vara begränsat. De fall, då utfästelser skulle kunna komma ifråga, antages hänföra sig till förtroendeuppdrag, vilka nu ersättes genom årsarvode. Av uppgifter om utgående ersättningar har framgått att arvodena endast i ett mindre antal fall uppgår till sådana belopp att en pensionering kan vara påkallad. Av dessa fall får flertalet antagas ha fått sin lösning genom ATP. Efter en övergångstid synes frågor om särskild pensionering sålunda kunna uppkomma allenast i rena undantagsfall. Möjligheter finns enligt kommittén att i dessa undantagsfall bestämma arvodets belopp så att förtroendemännen själva kan bära kostnaderna för ett mot arvodet svarande pensionsskydd. Den föreslagna bestämmelsen i KL om särskilda pensionsutfästelser syftar främst till ett bibehållande under en övergångstid av redan föreliggande möjligheter till pensionering. I LL skulle en motsvarande bestämmelse innebära en nyhet. Kommittén har med hänsyn till vad här sagts funnit sig icke böra föreslå att möjligheter till särskilda pensionsutfästelser införas i LL.

Församlingarna

Behoven av reformer finner kommittén utan tvekan vara mindre framträdande när det gäller de kyrkokommunala förtroendemännen än då fråga är om de borgerliga kommunernas förtroendemän. Några önskemål om änd-

ringar av ersättningsbestämmelserna synes heller icke ha framkommit vid genomförandet av församlingsstyrelseformen. Särskild tvekan kan uppenbarligen råda om behovet av möjligheter att till ledamöterna i församlingarnas beslutande organ utge arvode. De praktiska fördelarna av en överensstämmelse mellan ersättningsbestämmelserna i KL och i LFS anser kommittén emellertid motivera en reform. De nya ersättningsbestämmelserna säges dock ej böra föranleda att ersättning i allmänhet utges i vidare mån än nu sker. När fråga är om ledamöter i beslutande organ bör ersättning i form av arvode komma ifråga allenast i undantagsfall.

Kommittén anser anledning saknas att nu införa möjlighet till särskild pensionering av församlingarnas förtroendemän. Den kyrkliga kommunen föreslås emellertid få samma möjligheter som de borgerliga att åta sig ansvaret för ATP-avgifter.

Remissyttrandena

Kommunalrättskommitténs förslag har fått ett mycket välvilligt mottagande av remissinstanserna. Sålunda har förslaget i princip tillstyrkts eller lämnats utan erinran av kommunförbunden och samtliga länsstyrelser. Av de 235 städer, landskommuner samt församlingar och kyrkliga samfundigheter som yttrat sig över förslaget är det endast fyra församlingar som ställt sig helt avvisande till de föreslagna ändringarna.

De remissinstanser som tillstyrker förslaget i stort understryker i allmänhet de skäl kommittén anfört för att tiden nu är mogen att införa mera liberala regler om ersättning för kommunala förtroendeuppdrag.

Åtskilliga kommuner och församlingar, särskilt de mindre, håller dock före att något påtagligt behov av vidgade möjligheter att bereda förtroendemän ekonomisk ersättning för deras uppdrag knappast finns i den egna kommunen eller församlingen. Med hänsyn till att förhållandena i större kommuner och församlingar kan motivera ett annat ställningstagande vill man dock inte motsätta sig att möjlighet öppnas att då det är befogat utge högre ersättningar än som kan utgå f. n.

Med utgångspunkt från de av kommittén föreslagna nya reglerna om ersättningen åt förtroendemännen diskuteras i några yttranden frågan om gränsdragningen i vissa fall mellan förtroendeman och avlönad tjänsteman. Svenska landskommunernas förbund framhåller sålunda, att spørgsmålet påkallar uppmärksamhet med hänsyn till bestämmelserna i 7 § andra och tredje styckena samt 32 § KL om valbarhets- och behörighetsvillkor för den ledande tjänstemannen inom kommunens samfällda förvaltning. Förbundet hänvisar till ett inträffat fall, där en kommunalnämndsordförande, vilken i denna egenskap var chef för förvaltningen och därmed även personalchef, påstods ha erhållit vissa med förtroendeuppdraget förknippade förmåner utöver vad som är tillåtet enligt 46 § KL. Regeringsrätten förklarade, att

kommunalmannen kommit att i verkligheten intaga ställningen såsom en i kommunens tjänst anställd befattningshavare och att han på grund av sina åligganden intog den ledande ställningen inom kommunens samfällda förvaltning. Eftersom han således inte längre var valbar till kommunalfullmäktig och ledamot av kommunalnämnden ansågs han ha frånträtt dessa uppdrag. Enligt förbundet är ordföranden i kommunens styrelse numera ej sällan heltidssysselsatt i detta uppdrag. Arvode och annan ersättning har anpassats med hänsyn härtill för att förmå lämplig person att åtaga sig uppdraget. Förbundet finner det otillfredsställande att kommunala förtroendemän i denna framskjutna ställning skall behöva löpa risk att förklaras obehöriga att längre vara förtroendemän. Emellertid förutsätter förbundet att den föreslagna liberaliseringen av ersättningsbestämmelserna inte skall medföra någon försämring i här berört avseende. Ett klarläggande uttalande i frågan anser förbundet dock vara av värde till ledning för kommunerna och besvärmyndigheterna.

I flertalet tillstyrkande yttranden godtages kommunalrättskommitténs förslag till nya ersättningsbestämmelser utan närmare kommentarer. Åtskilliga remissorgan gör emellertid utförligare uttalanden, som delvis innefattar andra bedömanden än dem kommittén redovisat.

Så gott som alla remissinstanserna — däribland samtliga länsstyrelser utom en samt kommunförbunden — ansluter sig till förslaget att fullmäktige skall kunna få ersättning i samma utsträckning som ledamöter i styrelser och nämnder. Återhållsamhet i fråga om sådana ersättningar till fullmäktige, som inte avser gottgörelse för direkta utlägg, rekommenderas uttryckligen från flera håll. En kommun finner att ersättning av nu angivet slag ej är förenlig med fullmäktiguppdragets karaktär av förtroendeuppdrag.

Möjligheterna enligt förslaget att utge ersättning till suppleant välkomnas av de flesta remissmyndigheter. Denna möjlighet anses sålunda fylla ett verkligt behov och medverka till att suppleanternas intresse för de kommunala frågorna stimuleras och deras kompetens att fylla sin funktion ökas. Ett fåtal remissorgan ställer sig dock tveksamma till värdet av förslaget i denna del.

Beträffande de föreslagna ersättningsformerna är det framför allt uppdelningen av nuvarande traktamenten på arvode och egentligt traktamente som tilldrar sig remissmyndigheternas intresse. En stor majoritet bland dem tillstyrker förslaget i denna del eller lämnar det utan erinran. I en del yttranden framhålles starkare än vad kommittén gjort att inkomstbortfall bör beaktas när arvode fastställs.

Ett stort antal remissmyndigheter understryker behovet av att normalreglementen upprättas till ledning för kommunerna när de skall besluta i ersättningsfrågorna. Normalreglementen anses nödvändiga inte minst för att motverka de olikheter i fråga om ersättningarna i skilda kommuner

som de föreslagna bestämmelserna eljest kan leda till. Av kommunalförbunden har svenska landskommunernas förbund och svenska landstingsförbundet förklarat sig beredda att medverka för åstadkommande av dylika reglementen.

Samma inställning har svenska stadsförbundet, dock endast när det gäller resekostnadsersättning och traktamente. I fråga om normalreglementen för arvoden har detta förbund en avvikande uppfattning. Skall ett normalreglemente fylla någon verklig uppgift, heter det i förbundets yttrande, torde det vara ofrånkomligt att reglementet innehåller mera än en stomme för ersättningsbeslutens utformning samt tillämpningsföreskrifter av allmän räckvidd. Enligt gammal praxis avstår förbundet emellertid från att i sin konsultationsverksamhet göra uttalanden om skäligheten av ersättningsbe- lopp som föreslagits eller beslutats i olika städer. Det synes även svårför- enligt med kommitténs förslag om större frihet för kommunerna i detta hänseende att samtidigt förutsätta en anpassning efter normalreglementen. Därtill kommer att kommunerna rimligen måste taga hänsyn till åtskilliga speciella förhållanden såsom kommunens allmänna struktur, kommunför- valtningens organisation och arbetsformerna för kommunens styrelse. Det torde vara hart när ogörligt att fullt ut beakta dessa förhållanden i ett cen- tralt upprättat normalreglemente. En mera schematisk gruppering av stä- derna efter folkmängden torde således inte vara tillfyllest. Förbundet är därför mycket tveksamt om möjligheterna att införa normalreglementen rörande arvodena.

Kommunalrättskommitténs förslag beträffande de kommunala förtroen- demännens p e n s i o n e r vinner på det hela taget fullständig anslutning bland remissinstanserna. I enstaka yttranden förordas smärre justeringar av kommittéförslaget. Vad gäller de särskilda pensionsutfästelserna hävdas sålunda från visst håll, att sådana utfästelser bör kunna göras senast i samband med valet av förtroendemannen. Som motivering anföres, att det finns ett stort antal heltidsarvoderade förtroendemän i landet, vilkas ställ- ning är sådan att ett betryggande pensionsskydd kan vara ej blott skäligt utan även erforderligt för att få kvalificerade personer att åtaga sig upp- dragen. Det bör därför vara kommunen obetaget att redan före valet till- försäkra en förtroendeman — utöver ATP — betryggande och skäliga såväl egen- som familjepensionsförmåner. En länsstyrelse anser att besluten om särskilda pensionsutfästelser alltjämt bör underställas länsstyrelsens pröv- ning.

Allmän enighet råder bland remissinstanserna om att i huvudsak samma ersättningsregler som för kommunerna bör gälla även för *landstingens och församlingarnas förtroendemän*. Avvikande meningar råder endast be- träffande möjligheterna att genom särskilda utfästelser tillerkänna lands- tingskommunernas och församlingarnas förtroendemän pensioner. Lands- tingsförbundet finner frågan härom visserligen inte vara av någon bety-

dande storleksordning men anser, att det dock i vissa fall kan vara behövt med särskilda pensionsbestämmelser. Skäl talar därför för att landstingen i likhet med primärkommunerna får möjlighet att göra sådana utfästelser.

Genomföres förslaget att ersättningar till kommunala förtroendemän skall uppdelas i arvode, traktamente, resekostnadsersättning och ersättning för utgifter bör — framhåller en länsstyrelse — omarbetning ske av vissa bestämmelser i speciallagstiftning vilka hänvisar till de kommunala ersättningsreglerna. Som exempel nämns bl. a. 130 § taxeringsförordningen samt 6 § lagen om vägnämnder och länsvägnämnder. I dessa lagrum talas nämligen om traktamente och ersättning för resdag. Vissa justeringar torde enligt länsstyrelsen även bära ske av bestämmelser som i fråga om ersättning för uppdrag hänvisar till vad som gäller för sådan ledamot av kommunal nämnd som utsetts till ordförande.

Departementschefen

Departementschefen framhåller inledningsvis bl. a., att den förändring som skett i inställningen till de kommunala förtroendemannens ersättningsfrågor ter sig naturlig med hänsyn till den utveckling som ägt rum på samhällslivets skilda områden, och departementschefen pekar härvidlag på de alltmer omfattande och komplicerade förvaltningsuppgifterna samt betonar att expansionen av den kommunala verksamheten tvingat fram större och ekonomiskt mer bärkraftiga kommunala styrelseenheter. Förtroendemannens arbetsbörda och ansvar har därigenom blivit större. Därtill kommer att det stegrade arbetstempot ökat fritidens betydelse för den enskilde, som blir mindre benägen att frivilligt offra denna tid utan att få ekonomisk kompensation därför.

Efter att ha konstaterat att förslagen så gott som undantagslöst hälsats med stor tillfredsställelse av remissinstanserna framhåller departementschefen att han för egen del helt ansluter sig till de principer, som förslagen vilar på.

Det synes även finnas fog för kommitténs uttalande att man i dag mera allmänt anser att ersättning bör utgå för arbetsinsatser på samhällslivets område. Även om detta strängt taget borde leda till att kommunalmännen över lag borde få en lagstadgad rätt till ersättning, delar departementschefen kommitténs mening att en sådan ordning skulle vara mindre väl förenlig med den kommunala självbestämmanderätten. Å andra sidan ger kommunernas remissvar stöd åt uppfattningen att kommunerna skall finna det angeläget att bereda förtroendemannen ersättning då det är påkallat. I överensstämmelse härmed bör gällande begränsningar i fråga om möjligheterna att lämna ersättning åt vissa förtroendemän inte längre bibehållas. Begränsningarna gäller fullmäktige samt suppleanter i nämnderna. De uttalanden som i detta hänseende allmänt göres i remissyttrandena ger vid handen att

skäl hänförliga till den särskilda förtroendekaraktären i fullmäktiges uppdrag inte längre kan åberopas för att upprätthålla denna skillnad mellan fullmäktige och andra förtroendemän. Däremot torde det finnas fog för det på en del håll framförda argumentet att fullmäktiguppdragen i många kommuner inte tar sådan tid i anspråk, att gottgörelse utöver den nuvarande — resekostnads- och resdagsersättning — är påkallad. Vad angår förslaget om ersättning åt suppleant, som närvar vid nämnsammanträde utan att tjänstgöra i stället för den ordinarie ledamoten, framhåller departementschefen att genom närvaron vid sammanträdena stimuleras suppleanternas intresse för arbetsuppgifterna samtidigt som de blir bättre skickade att vid förfall för ordinarie ledamot inträda i dennes ställe. Emellertid kan det finnas anledning att ge lägre ersättningar, särskilt för utfört arbete, till närvarande suppleanter än till dem som tjänstgör som ledamöter eller att på annat sätt begränsa suppleanternas ersättningar. I sådana nämnder, där det inte kan anses vara av vikt att suppleanterna är närvarande vid sammanträdena vid sidan av de ordinarie ledamöterna, bör ersättning inte alls utgå till suppleanterna.

Stadfästandet av principen att alla förtroendemän skall fullt ut kunna ersättas för såväl kostnader som arbete i samband med de kommunala uppdragen befarar svenska landskommunernas förbund kunna leda till svårigheter vid gränsdragningen mellan kommunala förtroendemän och kommunala tjänstemän. I anslutning till regeringsrättens ställningstagande i det av förbundet antydda rättsfallet erinrar departementschefen om att kommittéförslaget i stort sett inte innebär någon utökning av redan nu föreliggande möjligheter att utge ersättningar till den förtroendeman i kommunen, på vilken 7 eller 32 § KL kan bli tillämplig. Några nya svårigheter att draga gränsen kommer ett genomförande av förslaget därför inte att medföra. Departementschefen vill ytterligare tillägga att den av svenska landskommunernas förbund påtalade risken för de ofta heltidssysselsatta förtroendemännen att bli obehöriga att vara fullmäktige eller ledamöter av nämnd inte torde föreligga, så länge ersättning till förtroendemannen beslutas att utgå i de former som regleras i KL. Det måste därvid uppmärksammas, att arvodets storlek skall bestämmas uteslutande med hänsyn till det arbete uppdraget kan väntas medföra och den tid som åtgår för uppdraget men däremot inte får göras beroende av den tid en viss förtroendeman innehaft uppdraget.

Beträffande ersättningsformerna biträder departementschefen i huvudsak kommitténs förslag. Departementschefen kan emellertid inte dela kommitténs mening att arvodet i mindre bärkraftiga kommuner skall kunna bestämmas individuellt efter förlorad inkomst. Då arvodesbeloppet torde komma att ligga förhållandevis lågt, i varje fall i mindre kommuner där sammanträdena merendels inte hålls på normal arbetstid, behöver man ej befara att ens nyssnämnda slag av kommuner skall sakna ekonomiska

resurser att betala åtminstone så höga arvoden att förtroendemännen i gemen får täckning för inkomstbortfallet.

I fråga om övriga ersättningsformer har departementschefen intet att erinra i anledning av kommitténs förslag.

Vad angår spörsmålet om centralt upprättade n o r m a l r e g l e m e n t e n till ledning för bestämmandet av ersättningsgrunderna uttalar departementschefen att han anser en sådan ordning lämplig. Även om departementschefen har full förståelse för svenska stadsförbundets tvekan i fråga om normer för arvodesbeslut, förefaller det likväl departementschefen att det finns rätt stora möjligheter att utforma rekommendationer, vilka, utan att bli direkt normerande, ändå kan utgöra värdefulla hållpunkter.

Beträffande p e n s i o n e r n a finner departementschefen — såvitt avser ATP — att något behov av annan form för gottgörelse för pensionsavgifter ej föreligger vid sidan av systemet med en inbetalning genom kommunens försorg av utgående avgifter efter mellan kommun och förtroendeman träffad överenskommelse. I motsats till kommittén har departementschefen sålunda inte velat ge sin anslutning till att kommunerna i förevarande avseende i stället skulle äga, om de så funne lämpligare, utgiva gottgörelse till förtroendeman för vid den slutliga taxeringen påförda pensionsavgifter. Vad angår kommitténs förslag i fråga om de s. k. särskilda pensionsutfästelserna har departementschefen intet att erinra och förordar därjämte förslaget om ett upphävande av nu gällande underställningsskyldighet beträffande pensionsbesluten.

Vidare föreslår departementschefen i anslutning till föreliggande förslag till lag om allmän försäkring att vederbörande bestämmelser i kommunal-lagarna redan nu utformas så att hinder inte skall föreligga för kommunerna att ingå överenskommelser som även avser sjukförsäkringen.

Departementschefen finner att vad som i olika avseenden föreslagits beträffande de borgerliga primärkommunerna automatiskt blir gällande för kommunalförbunden.

Vad landstingskommunerna och församlingarna beträffar ansluter sig departementschefen i huvudsak till kommittéförslaget. Departementschefen anser emellertid att möjlighet bör öppnas även för landstingskommunerna — men ej för församlingarna — att göra särskilda pensionsutfästelser, framför allt med hänsyn till den kraftiga expansion, som skett av landstingens verksamhet och som av allt att döma inte kommer att avstanna inom den tid som i dag kan överblickas.

Slutligen förordar i detta sammanhang departementschefen vissa ändringar i a n d r a f ö r f a t t n i n g a r — taxeringsförordningen och lagen om vägnämnder och länsvägnämnder — betingade av ett bifall till det framlagda huvudförslaget.

II. Rätt för kommuner att utan underställning upptaga vissa bottenlån

Kommunernas möjligheter att upptaga lån och ingå borgen har alltid varit begränsade. I vidsträckt omfattning har beslut i dessa hänseenden skolat underställas Kungl. Maj:ts prövning. I samband med införandet 1953 av KL skedde emellertid en uppmjukning av dessa bestämmelser då det gäller bostadsbyggandet. Numera får kommun enligt 59 § KL och 63 § KLS i den omfattning och på de villkor Kungl. Maj:t bestämmer utan medgivande upptaga lån som beviljats kommunen av statlig myndighet samt åta sig ansvarighet gentemot staten för lån av statsmedel som beviljats annan än kommunen ävensom borgensansvar för lån åt bostadsföretag som godkänts för statlig belåning. Närmare bestämmelser meddelas i *kungörelsen den 28 november 1958 (nr 557) med vissa bestämmelser angående kommuns upptagande av lån m. m.*

Något undantagande från underställningsplikten beträffande de egentliga bottenlånen för bostadsbyggandet gjordes däremot icke. I förarbetena till 1953 års lagstiftning synes man i allmänhet icke ha gått in på frågan härom (prop. 1953: 98, KU 10, Rskr 186).

Bostadspolitiska organisationskommittén har i sitt betänkande lagt fram förslag av innebörd, att kommunerna vid bostadsbyggande i egen regi, d. v. s. utan anlåtande av stiftelse- eller bolagsform, skall få rätt att utan Kungl. Maj:ts medgivande i varje särskilt fall upptaga bottenlån för sådana byggnadsobjekt för vilka statliga lån beviljats kommunerna av bostadslånemyndigheterna. Förslaget, som gillats av remissmyndigheterna, har omnämnts i årets statsverksproposition (Bil. 7 s. 167, 180, 198), där frågan emellertid med hänsyn till att den kräver ändringar i kommunallagarna inte tagits upp till närmare behandling.

De föreslagna ändringarna skulle komma att få aktualitet beträffande sådana objekt som statligt belånade flerfamiljshus, pensionärshem, egna hem och kollektiva tvätterier. Antalet av Kungl. Maj:t avgjorda ärenden rörande bottenlån för dessa ändamål uppgick under år 1961 till 76, representerande ett belopp av tillhoppa omkring 16 milj. kronor. I samtliga fallen meddelades bifallsbeslut. Endast i 14 av dessa fall vidtogs mindre justeringar i begärda belopp, i allmänhet beroende på en anpassning av beloppen till undre gränsen för de statliga lånen. I Kungl. Maj:ts beslut har liksom i andra lånemedgivanden amorteringsskyldighet föreskrivits, och återbetalningstiden har satts till högst 30 år.

Dessa uppgifter ger enligt departementschefen klart vid handen att en individuell prövning av frågan om lånemedgivande inte längre erfordras utan kan ersättas med generella bestämmelser rörande amorteringstid och lånegränser. Departementschefen vill därför liksom organisationskommittén

och remissorganen förorda att den i 59 § KL och 63 § KLS stadgade underställningsfriheten vidgas till att omfatta jämväl upptagande av lån för sådana byggnadsobjekt, vilka godkänts för statlig belåning. Skäl att härvid inbegripa municipalsamhällen, kommunalförbund, landstingskommuner eller församlingar föreligger enligt departementschefens mening inte.

III. Ordningen för inkallande till tjänstgöring av suppleanter i Stockholms stads nämnder

Jämlikt 31 § andra stycket KLS skall stadsfullmäktige vid val av suppleanter i stadskollegiet, såvida valet inte sker proportionellt, bestämma den ordning i vilken suppleanterna skall inkallas till tjänstgöring. I 38 § sägs att suppleanterna i stadskollegiet bör i den vid valet bestämda ordningen kallas till tjänstgöring i den mån det erfordras till följd av hinder för ledamot eller vid uppkommen ledighet, som ännu ej kunnat fyllas, efter ledamot som inte utsetts vid proportionellt val. På grund av hänvisningar i 47 och 51 §§ KLS skall nyss angivna bestämmelser ifråga om suppleanter i stadskollegiet äga motsvarande tillämpning beträffande suppleanter i drätselnämnden och övriga nämnder.

I en till Kungl. Maj:t ingiven framställning har *stadsfullmäktige i Stockholm* anfört, att det nuvarande systemet att bestämma ordningen för suppleanternas inkallande måste betecknas som onödigt omständligt i en stad av Stockholms storlek, där det finns ett stort antal nämnder. Till belysning härav nämnes att antalet av stadsfullmäktige utsedda suppleanter i stadens nämnder uppgår till cirka 220. För de allra flesta av dessa måste stadsfullmäktige enligt KLS årligen fatta beslut om i vilken ordning de skall inkallas till tjänstgöring. Ett medgivande för Stockholms del att återgå till tidigare tillämpat system, innebärande att stadsfullmäktige bemyndigar nämnderna att enligt av fullmäktige angivna grunder bestämma ordningen för suppleanternas inkallande, anses därför starkt motiverat. Stadsfullmäktige hemställer därför om sådana ändringar i KLS att suppleanter skall inkallas till tjänstgöring i den vid valet bestämda ordningen eller enligt grunder som stadsfullmäktige bestämmer. I remissyttrandena har framställningen tillstyrkts.

Även för egen del har departementschefen anslutit sig till förslaget och föreslår därför att sådana ändringar vidtages i 31 och 38 §§ KLS, att stadsfullmäktige må överlåta åt stadskollegiet att, då val av suppleanter inte sker proportionellt, bestämma ordningen för suppleanternas inkallande till tjänstgöring, varvid fullmäktige må kunna föreskriva allmänna grunder för hur ordningen skall bestämmas. På grund av hänvisningarna i 47 och 51 §§ KLS kommer motsvarande att gälla ordningen för att till tjänstgöring inkalla suppleanter i drätselnämnden och stadens övriga nämnder.

Ändringarna i lagen om församlingsstyrelse bör enligt departementschefen tr ä d a i k r a f t den 1 januari 1963 och övriga författningsändringar den 1 juli 1962.

Utskottet

Reglerna om ersättningen åt de kommunala förtroendemännen har från tid till annan alltsedan slutet av 1800-talet undergått mer eller mindre betydelsefulla förändringar, vilka med vissa smärre undantag i första hand åsyftat att hålla förtroendemännen skadeslösa för de direkta kostnaderna i anledning av uppdragen. Först i ett senare skede har ersättningsgrunderna steg för steg reviderats till att även medge en begränsad möjlighet till ersättning i vidare mening. Sålunda fick 1913 kommun rättighet att besluta om arvode åt kommunalnämndens ordförande. Året innan hade landstingsmännen fått rätt att uppbära traktement. Möjligheten att erhålla en mindre ersättning i denna form öppnades bl. a. för ledamot av kommunal styrelse, nämnd eller beredning genom en allmän reform åren 1923 och 1924, även om likväl i huvudsak alltjämt bibehölls principen att de kommunala förtroendeuppdragen skulle vara oavlönade. Betecknande härför är att kommunerna inte tillerkändes rätt att bevilja fullmäktiges ordförande något arvode. De genom denna reform beslutade reglerna ansågs emellertid med tiden för snäva, och i anslutning till proposition nr 24 till 1950 års riksdag genomfördes vissa förbättringar samtidigt som kommun medgavs rätt att göra pensionsutfästelser i särskilda fall. Vidare upphävdes föreskriften om skyldighet för kommun att underställa arvodesbeslut länsstyrelsens prövning. Vid antagandet av den nya kommunallagen 1953 överfördes 1950 års bestämmelser oförändrade.

I sitt utlåtande nr 6 till 1958 års riksdag i anledning av väckta motioner om en utredning i syfte att öppna möjligheter till ekonomisk ersättning för kommunala fullmäktigeuppdrag konstaterade konstitutionsutskottet, att kommunernas verksamhet under senare år expanderat starkt. Till följd härav hade de kommunala förtroendemännen fått ökat ansvar och större arbetsbelastning. Detta gällde även ledamöterna i fullmäktigeförsamlingarna. Det ökade arbetet hade — kanske främst i de större städerna — gjort det svårare än tidigare att förlägga fullmäktigesammanträdena till enbart kvällstid. Ärendenas beskaffenhet syntes också för de enskilda fullmäktigeledamöterna fordra en mera ingående förberedelse för sammanträdena än vad som tidigare varit fallet. Efter tillkomsten av större kommuner hade ledamöterna, särskilt i glesbygderna, ofta längre resväg till sammanträdena än tidigare. Det anförda visade enligt utskottets mening att förutsättningarna för ersättningsfrågans bedömning inte oväsentligt förändrats. Utskottet tillstyrkte därför en utredning om ersättning för fullmäktigeuppdragen. Ehuru

det låg utom ramen för motionerna önskade utskottet framhålla, att det syntes vara ändamålsenligt att i samband med en dylik utredning ånyo upptaga hela frågan om ersättning för kommunala förtroendeuppdrag till övervägande. Riksdagen beslöt skrivelse i enlighet med utskottets förslag. Samma skäl som utskottet sålunda anfört återopas i allt väsentligt i direktiven för 1959 års kommunalrättskommitté.

Kungl. Maj:ts nu föreliggande proposition bygger i det stora hela på denna kommittés förslag inte endast beträffande huvudprinciperna utan även då det gäller den närmare utformningen av ersättningsreglerna. Den huvudtanke, som bär upp förslaget, har uttalats så, att kommunerna bör anförtros befogenheten att efter eget bestämmande ersätta förtroendemännen i gemen för det arbete som är förenat med uppdragen. Departementschefen betonar i anslutning härtill vidare, att man bör kunna godtaga en utformning av ersättningsbestämmelserna efter mera liberala regler än hittills.

Med anknytning till de synpunkter på utvecklingen inom det kommunala verksamhetsområdet, som utskottet redogjorde för i ovan återgivna utlåtande vid 1958 års riksdag, är utskottet berett att också ge sin anslutning till de redovisade motiven för nu föreliggande förslag till reviderade ersättningsregler. Detta innebär bl. a. att utskottet funnit sig kunna tillstyrka, att även fullmäktig bör kunna ersättas för det arbete som uppdraget befines medföra och att samma möjligheter bör tillkomma vid sammanträde närvarande men ej tjänstgörande suppleant i kommunernas nämnder och styrelser. Utskottet har härvid inte minst fäst sig vid den allmänt positiva inställning till förslaget i denna del, som remissorganen deklarerat. Såsom departementschefen betonat innebär förslaget härutinnan inte mer än att kommunerna får möjlighet att, då det anses befogat, lämna fullmäktige och suppleanter ersättning efter samma principer som för andra förtroendemän. Det ligger i sakens natur att lägre ersättningar ofta kan vara motiverade åt närvarande suppleanter än till de tjänstgörande ledamöterna.

Departementschefen har erinrat om att svenska landskommunernas förbund befarat att svårigheter kan uppstå vid gränsdragningen mellan kommunala förtroendemän och kommunala tjänstemän, om man medger kommunerna rätt att fullt ut kunna ersätta alla förtroendemän för såväl kostnader som arbete i samband med de kommunala uppdragen. Förbundet avser här närmast det numera ofta förekommande förhållandet, att ordföranden i kommunens styrelse är heltidssysselsatt med detta uppdrag och att arvode och annan ersättning härför avpassats med hänsyn härtill. På grund av kommunallagens behörighetsbestämmelser kan dylik förtroendeman i vissa fall löpa risk att bli obehörig att längre vara förtroendeman, vilket förbundet finner otillfredsställande. Förbundet torde här närmast ha haft i tankarna ett av regeringsrätten i september 1961 avgjort mål av denna beskaffenhet. Regeringsrätten förklarade i sitt utslag att med arvo-

det till vederbörande heltidsanställd förtroendemän förenats sådana villkor för denne, att han i verkligheten kommit att intaga ställning såsom en i kommunens tjänst anställd befattningshavare. Därjämte fann regeringsrätten att förtroendemannen i fråga intog den ledande ställningen inom kommunens samfällda förvaltning. Dessa omständigheter sammantagna föranledde regeringsrätten att konstatera, att förtroendemannen måste anses ha frånträtt sina uppdrag som kommunalfullmäktig och ledamot av kommunalnämnden. Det av landskommunernas förbund aktualiserade spörsmålet har även uppmärksamrats i motionerna I: 198 och II: 300.

Det torde finnas anledning förmoda, att regeringsrättsutslaget grundats bl. a. på det förhållandet, att enligt kommunens klandrade beslut för förtroendemannen skulle tillämpas det tjänste- och pensionsreglemente, som vid varje särskilt tillfälle gällde för kommunens tjänstemän. Utskottet ansluter sig till departementschefens uppfattning, att den av förbundet påtalade risken inte torde föreligga, så länge ersättning till förtroendemannen beslutas att strikt utgå i de former som regleras i KL. Arvodet skall sålunda bestämmas med hänsyn till det arbete uppdraget kan förväntas medföra och den tid som åtgår för uppdraget. Däremot får — vilket förhållandet var i det ifrågakvarande fallet — arvodets storlek inte göras beroende av den tid förtroendemannen innehåft uppdraget; här gäller sålunda att exempelvis utfästelser om en automatisk höjning av arvodesbeloppet efter viss angiven tid ej får göras. Vidare är det uppenbart, att ett för de kommunala tjänstemännen avsett tjänste- och pensionsreglemente ej kan gälla förtroendemän. Enligt vad utskottet erfarit har kommunförbunden för avsikt att, med utgångspunkt från det nyss antydda rättsliga avgörandet, i förekommande fall medverka till en reglering av formerna för de heltidsanställda förtroendemännens ersättningar. Med hänsyn till vad utskottet sålunda anfört finner utskottet den i motionerna I: 198 och II: 300 yrkade utredningen ej vara påkallad.

I likhet med departementschefen anser sig utskottet inte kunna biträda kommitténs mening att arvodet åt kommunal förtroendemän i undantagsfall skall kunna bestämmas individuellt efter förlorad inkomst.

Beträffande övriga ersättningsformer vid sidan av arvoden har utskottet ingen erinran att göra mot föreliggande förslag.

En följd av de nya normerna för ersättningsbestämmande är att kommunerna får mindre ledning än f. n. vid utformandet av ersättningsbesluten och dessas tillämpning. Kommunalrättskommittén har av denna anledning rekommenderat att kommunerna, för att få dylik ledning vid beslutens fattande, skall allmänt ansluta sig till centralt upprättade normalreglementen. Svenska landskommunernas förbund och svenska landsförbundet har förklarat sig beredda att medverka vid dessa reglementens tillkomst, medan svenska stadsförbundet i sitt yttrande ställt sig mycket tveksamt i fråga om möjligheterna att införa dylika reglementen, då

det gäller arvoden till kommunala förtroendemän, och därvid bl. a. framhållit, att kommunerna vid sina arvodesbeslut måste taga hänsyn till åtskilliga speciella förhållanden — kommunens allmänna struktur, den kommunala förvaltningens organisation, arbetsformerna för kommunens styrelse etc. — som det torde vara hart när ogörligt att fullt ut beakta i ett centralt upprättat normalreglemente. Utskottet är i likhet med departementschefen även medvetet om de svårigheter av nu antytt slag, som måste vara förenade med avfattandet av rekommendationer beträffande i första hand arvodesättningen, men anser det ändock önskvärt att normalreglementen kommer till stånd. Såsom departementschefen framhållit, kan rekommendationerna i regel inte bli direkt normerande för någon kommun utan mera tjäna som värdefulla hållpunkter.

Enligt vad utskottet inhämtat har svenska stadsförbundet numera förklarat sig berett att så långt möjligt verka för tillkomsten av normalreglementen för städernas del även beträffande arvodena.

I de av departementschefen föreslagna bestämmelserna rörande arvodena föreskrivs, att arvode ej må överstiga vad som är skäligt med hänsyn till göromålens omfattning och art samt den tid som kan beräknas åtgå för uppdraget. Frågan om vad som i det särskilda fallet är att anse som ett skäligt arvode är självfallet alltid vanskligt att besvara. Ett visst skönsmässigt bedömande måste naturligt nog alltid tillgripas. Såsom departementschefen riktigt anfört leder principen att förtroendemän med samma arbetsuppgift skall få lika stora arvoden till att förtroendemännen bör lämnas gottgörelse för inkomstbortfall av normal storleksordning samtidigt som de, vilka i mindre omfattning eller inte alls förlorar inkomst, ersättes för arbetsprestation. Räknar man med att arvodet skall täcka normala inkomstförluster får man, som departementschefen konstaterar, en naturlig nedre gräns för vad som kan anses vara skäligt arvode. Arvodena bör således åtminstone täcka normalt inkomstbortfall. Det blir därför vid avgränsningen uppåt som tillgången för kommunerna till de centrala normalreglementena blir av betydelse.

Utskottet vill i detta sammanhang erinra om kommitténs påpekande att en hel del kommuner inte alls eller endast i begränsad omfattning begagnar de ersättningsmöjligheter, som den nuvarande lagen anvisar, medan andra kommuner lämnar ersättningar — i mer eller mindre god överensstämmelse med lagens bestämmelser och grunderna för dessa — som måste anses bereda vederbörande förtroendemän en tillfredsställande gottgörelse. Ej minst den omständigheten att nya grupper av förtroendemän enligt föreliggande förslag skall kunna tillerkännas ersättning för sina uppdrag gör det angeläget att kommunerna redan från början ägnar omsorg åt avvägningen av ersättningsbeloppen vid tillämpningen av de nya grunderna. När utskottet tillstyrkt förslaget har detta skett i medvetande om att de kommunala förtroendemännen är vuxna uppgiften att efter eget beprövande bestämma i

dessas angelägenheter. Skulle i något undantagsfall beslut fattas om oskäligt höga arvoden torde ganska snart kommunmedlemmarnas reaktion medföra en omprövning. Det bör vidare erinras om att ett kommunalt beslut, varigenom förtroendemän tillerkänts ett uppenbart oskäligt högt arvode, efter besvär kan komma att upphävas såsom olagligt.

Enligt föreliggande förslag stadfästes i fråga om kommunala arvoden den inom ett betydande antal kommuner redan vidtagna anpassningen till lagstiftningen om försäkring för allmän tilläggspension. Utskottet har ingen erinran att göra häremot. Utskottet anser i detta sammanhang i likhet med departementschefen att tillräckliga skäl ej kan anses föreligga för att kommunerna, i stället för direkt betalning av utgående pensionsavgifter, skall kunna gottgöra förtroendemännen de pensionsavgifter dessa påförts vid den slutliga taxeringen. Vad beträffar de särskilda pensionsutfästelser, som de borgerliga kommunerna skall få möjlighet att göra, innebär förslaget en utvidgning i förhållande till kommitténs förslag så till vida att departementschefen ansett visst behov av dylika utfästelser föreligga även i fråga om landstingens förtroendemän. På de av departementschefen anförda skälen delar utskottet denna uppfattning. Utskottet utgår härvid från att utfästelserna från landstingens sida kommer att göras endast i undantagsfall.

Då det gäller förutsättningarna för pensionsutfästelserna bör även enligt utskottets mening bibehållas det nu gällande villkoret att uppdraget skall ha innehafts under en lång följd av år. Självfallet bör pensionsförmåner i denna form även kunna tilldelas förtroendemän, som under motsvarande tid fullgjort ett flertal uppdrag som sammantagna medfört ett omfattande arbete. Någon underställning av hithörande beslut finner utskottet lika litet som kommittén och departementschefen erforderlig.

Utskottet har intet att erinra mot att, på sätt skett i förslaget, kommunallagarna i avbidan på antagandet av en lagstiftning om allmän försäkring redan nu utformas så att hinder inte skall föreligga för kommunerna att ingå överenskommelser som även avser sjukförsäkringen.

Utskottet ansluter sig vidare till departementschefens förslag att, med avvikelse därutinnan från kommittéförslaget, ge möjlighet för församling att besluta om arvode åt kyrkorådets ordförande även då denne inte är vald ledamot av kyrkorådet. Ändringen innebär endast ett bibehållande av motsvarande bestämmelse i den nya församlingsstyrelselagen.

De ändringar i övrigt, som enligt förslaget vidtagits i ersättningsreglerna för landstingets och den kyrkliga församlingens förtroendemän, föranleder ingen erinran från utskottets sida.

Ej heller har utskottet något att erinra mot de i anslutning till de nya ersättningsreglerna föreslagna ändringarna i taxeringsförordningen samt i lagen om vägnämnder och länsvägnämnder. I ett remissyttrande har framhållits, att vissa justeringar även bör ske av bestämmelser — exempelvis

9 § folkbokföringsförordningen — som i fråga om ersättning för uppdrag hänvisar till vad som för närvarande gäller för sådan ledamot av kommunal nämnd, som utsetts till ordförande. Då ordförandes möjlighet till ersättning enligt de föreslagna ersättningsreglerna skall bedömas efter samma grunder som annan ledamots, synes hinder i och för sig inte föreligga att bibehålla ifrågavarande hänvisningsbestämmelser. Enligt utskottets mening bör emellertid de antydda justeringarna lämpligen vid tillfälle äga rum.

Utskottet anser sig böra biträda de föreslagna ändringarna i 59 § KL och 63 § KLS, varigenom den i dessa paragrafer stadgade underställningsfriheten vidgas till att omfatta även upptagande av lån för sådana byggnadsobjekt, vilka godkänts för statlig belåning. I likhet med departementschefen anser utskottet några skäl att härvid inbegripa municipalsamhällen, kommunalförbund, landstingskommuner eller församlingar inte föreligga.

Genom dessa lagändringar torde de i motionerna II: 121, I: 427 och II: 510 framförda önskemålen ha beaktats.

Utskottet tillstyrker vidare förslaget i vad avser sådan ändring av 31 och 38 §§ KLS, att stadsfullmäktige i Stockholm må overlåta åt stadskollegiet att, då val av suppleanter inte sker proportionellt, bestämma ordningen för suppleanternas inkallande till tjänstgöring, varvid fullmäktige må kunna föreskriva allmänna grunder för hur ordningen skall bestämmas. Motsvarande kommer på grund av hänvisningar i lagen att gälla inkallandet av suppleanter i drätselnämnden och stadens övriga nämnder.

Samtliga i propositionen intagna författningsändringar föreslås i propositionen skola träda i kraft den 1 juli 1962. Enligt vad utskottet inhämtat har kommunförbunden uttryckt önskemål om att dagen för ikraftträdandet av ändringarna i KL och KLS i stället måtte fastställas till den 1 januari 1963. Anledningen härtill har i första hand angivits vara den, att förbunden ej anser sig till den 1 juli 1962 kunna medhinna det tidsödande arbetet med upprättandet av normalreglementen. Utskottet har funnit avgörande skäl för ett ikraftträdande vid den senare tidpunkten och vill därför förorda, att riksdagen för sin del måtte besluta i enlighet härmed. Dock bör kommunerna lämpligen ges möjlighet att dessförinnan fatta beslut eller träffa överenskommelse enligt de nya reglerna med verkan från och med den 1 januari 1963. Någon anledning att för landstingens del föreskriva ett tidigare ikraftträdande av ändringarna i LL föreligger enligt utskottets mening ej. Ändringarna i 1961 års församlingsstyrelselag, vilken lag träder i kraft den 1 januari 1963, har i anslutning härtill av departementschefen föreslagits skola äga tillämpning från samma

3 — Bihang till riksdagens protokoll 1962. 5 saml. 2 avd. Nr 15

tidpunkt. Även landsting och församling bör medges rätt att fatta beslut eller träffa överenskommelse i enlighet med de nya bestämmelserna med verkan från och med den 1 januari 1963. I anslutning härtill bör samma ikraftträdandeföreskrift äga tillämpning jämväl i fråga om ersättningsbestämmelserna i taxeringsförordningen och i lagen om vägnämnder och länsvägnämnder.

Under hänvisning till vad utskottet ovan anfört hemställer utskottet,

A) att riksdagen — med förklaring att riksdagen funnit viss ändring i ikraftträdandebestämmelserna böra företagas i de uti förevarande proposition, nr 71, framlagda lagförslagen — för sin del ville antaga följande

1) Förslag

till

Lag

om ändring i kommunallagen den 18 december 1953 (nr 753)

Härigenom förordnas, att 28, 46, 59, 63 och 75 §§ kommunallagen den 18 december 1953¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

28 §.

(Nuvarande lydelse)

1 m o m. Fullmäktige må besluta, att fullmäktiges ordförande skall åtnjuta arvode för med uppdraget förenat arbete. Arvodets belopp skall bestämmas för högst ett år i sänder och må icke överstiga vad som är skäligt med hänsyn till göromålets omfattning och art. Fullmäktige äga ock för ett år i sänder med visst belopp bevilja ersättning åt ordföranden för utgifter, som för kommunens räkning påkallas vid uppdragets fullgörande.

Enligt fullmäktiges bestämmande må, där väglängden mellan fullmäktigs hemvist och fullmäktiges sammanträdeslokal är större än tre kilometer, resekostnadsersättning vid deltagande i fullmäktiges sammanträde utgå till fullmäktig. I den mån resa lämpligen kan företagas med järnväg, buss, spårvagn eller fartyg, må ersättningen ej överstiga avgiften för plats i andra klass på järnväg,

(Utskottets förslag)²

1 m o m. Fullmäktige må besluta, att till fullmäktig skall enligt de grunder fullmäktige bestämma utgå traktamente för särskilda av uppdraget föranledda kostnader för uppehälle samt ersättning för resekostnader och andra med uppdraget förenade utgifter.

Efter fullmäktiges bestämmande må till fullmäktig jämväl utgå arvode för det arbete som är förenat med uppdraget. Arvodet må icke överstiga vad som är skäligt med hänsyn till göromålets omfattning och art samt den tid som kan beräknas åtgå för uppdraget.

¹ Senaste lydelse av 28 § 1 mom., se SFS 1959:522, samt av 59 §, se SFS 1961:139.

² Utskottets förslag skiljer sig från Kungl. Maj:ts förslag allenast därutinnan, att ikraftträdandebestämmelsen i det senare förslaget erhållit denna lydelse: »Denna lag träder i kraft den 1 juli 1962.»

(Nuvarande lydelse)

(Utskottets förslag)

plats i buss eller spårvagn eller salongsplats på fartyg. För resa med eget motorfordon må ersättning utgå efter de grunder, som fullmäktige med beaktande av vad nu sagts bestämma. I intet fall må ersättningen överstiga lägsta avgiften för taxebil.

Där fullmäktig är bosatt på så stort avstånd från fullmäktiges sammanträdeslokal, att resan fram eller åter måste företagas å särskild dag, må fullmäktige besluta, att ersättning för resdag skall utgå efter de grunder som fullmäktige bestämma.

2 m o m. Fullmäktige äga, i fall som avses i författning om allmän försäkring, träffa överenskommelse att utgående arvoden skola anses som inkomst av anställning.

Fullmäktige äga ock, då särskilda skäl äro därtill, bevilja fullmäktig, som under en lång följd av år på grund av uppdrag utfört arbete av betydande omfattning, pension i form av ålderspension, förtidspension och familjepension.

2 m o m. Fullmäktige äga besluta, att till ledamot av beredning skall utgå ersättning i enlighet med de bestämmelser, som jämlikt 46 § gälla för ledamot av kommunens styrelse och utsedd ledamot av annan kommunal nämnd.

3 m o m. Vad i 1 och 2 mom. stadgas om fullmäktig skall äga motsvarande tillämpning med avseende å ledamot av beredning och suppleant för sådan ledamot.

46 §.

1 m o m. Ledamot av kommunens styrelse och utsedd ledamot av annan kommunal nämnd skola, därest fullmäktige så besluta, för deltagande i sammanträde eller förrättning inom kommunen i kommunens angelägenhet åtnjuta gottgörelse av kommu-

1 m o m. Vad i 28 § 1 och 2 mom. stadgas om fullmäktig skall äga motsvarande tillämpning med avseende å ledamot av kommunens styrelse och utsedd ledamot av annan kommunal nämnd samt suppleant för sådan ledamot.

(Nuvarande lydelse)

(Utskottets förslag)

nens medel i form av dagtraktamente. Dagtraktamente må ej överstiga tio kronor för sammanträdes- eller förrättningsdag; dock må med avseende å särskilt tidskrävande sammanträde eller förrättning eller där det eljest finnes påkallat av särskilda förhållanden traktamentet sättas till högre belopp.

Där väglängden mellan ledamotens hemvist och sammanträdes- eller förrättningsstället är större än tre kilometer, må fullmäktige ock besluta, att resekostnadsersättning skall utgå till ledamoten enligt de grunder, som i 28 § 1 mom. andra stycket äro stadgade för där avsedda fall.

Är ledamot, som avses i första stycket, bosatt på så stort avstånd från sammanträdes- eller förrättningsstället, att resan fram eller åter måste företagas å särskild dag, må fullmäktige besluta, att ersättning för resdag skall utgå efter de grunder, som fullmäktige bestämma.

Ersättning för resa, som enligt uppdrag i kommunens angelägenhet företages utom kommunen av person, som sägs i första stycket, må, om fullmäktige så besluta, utgå efter särskild grund.

2 m o m. Jämte gottgörelse, som beslutes enligt 1 mom., må efter fullmäktiges bestämmande till sådan ledamot av kommunens styrelse eller annan kommunal nämnd, som utsetts till ordförande eller eljest i viss befattning inom styrelsen eller nämnden eller efter särskilt uppdrag utför arbete av mera betydande omfattning, utgå dels arvode för med

(Nuvarande lydelse)

(Utskottets förslag)

uppdraget förenat arbete och dels ersättning med visst belopp för utgifter, som för kommunens räkning påkallas vid uppdragets fullgörande. Beloppet av arvode eller ersättning för utgifter skall bestämmas för högst fyra år i sänder. Arvode må icke överstiga vad som är skäligt med hänsyn till göromålets omfattning och art.

3 m o m. När särskilda skäl därtill äro, må fullmäktige bevilja pension åt ledamot av kommunens styrelse eller annan kommunal nämnd, som under en lång följd av år innehaft befattning eller uppdrag som avses i 2 mom. samt däråt ägnat övervägande del av sin arbetstid. Beslut om pension skall underställas länsstyrelsens prövning.

4 m o m. Där i särskild författning föreskrift meddelas om ersättning åt ledamot av kommunal nämnd, skall vad sålunda finnes stadgat lända till efterrättelse.

2 m o m. Meddelas i särskild författning föreskrift om ersättning åt ledamot av kommunal nämnd, skall vad sålunda finnes stadgat lända till efterrättelse.

59 §.

Kommun äger jämväl upptaga lån av statsmedel, som av Konungen beviljats kommunen, så ock, i den omfattning och på de villkor Konungen bestämmer, lån av statsmedel, som beviljats kommunen av statlig myndighet.

Kommun äger därjämte, i den omfattning och på de villkor Konungen bestämmer, åtaga sig ansvarighet gentemot staten för lån, som av statsmedel beviljas annan än kommunen, så ock borgensansvar för lån åt bo-

Kommun äger jämväl upptaga *dels* lån av statsmedel, som av Konungen beviljats kommunen, *dels* ock, i den omfattning och på de villkor Konungen bestämmer, lån av statsmedel, som beviljats kommunen av statlig myndighet, *samt lån för bostadsbyggnadsföretag, som godkänts för statlig belåning.*

Kommun äger därjämte, i den omfattning och på de villkor Konungen bestämmer, åtaga sig ansvarighet gentemot staten för lån, som av statsmedel beviljas annan än kommunen, så ock borgensansvar för lån

(Nuvarande lydelse)

(Utskottets förslag)

stadsföretag, som godkänts för statlig belåning. för bostadsbyggnadsföretag, som godkänts för statlig belåning.

Likaså må ————— och avloppsanläggningar.

63 §.

Av fullmäktige ————— årets förvaltning.

Den, vilken ————— av granskningen.

Revisorerna äga ————— beröra förvaltningen.

Vad i ————— å revisor.

Fullmäktige må besluta, att till revisor skall utgå ersättning i enlighet med de bestämmelser, som jämlikt 46 § 1 och 2 mom. gälla för ledamot av kommunens styrelse och utsedd ledamot av annan kommunal nämnd.

Vad i 28 § 1 och 2 mom. stadgas om fullmäktig skall äga motsvarande tillämpning med avseende å revisor.

75 §.

Fullmäktiges beslut ————— av länsstyrelsen.

Om vissa andra beslut, som skola underställas länsstyrelsens prövning, sägs i 43 §, 46 § 3 mom., 52 och 61 §§ samt 76 § 3 mom.

Om vissa andra beslut, som skola underställas länsstyrelsens prövning, sägs i 43, 52 och 61 §§ samt 76 § 3 mom.

Underställt beslut ————— därför uppgivas.

Över vägrad ————— hos Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1963; dock må redan dessförinnan beslut fattas eller överenskommelse träffas enligt lagen med avseende å tid efter lagens ikraftträdande.

---

2) Förslag

till

L a g

om ändring i kommunallagen för Stockholm den 1 mars 1957 (nr 50)

Härigenom förordnas, att 29, 31, 38, 53, 63, 67 och 79 §§ kommunallagen för Stockholm den 1 mars 1957¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

*(Nuvarande lydelse)**(Utskottets förslag)²*

29 §.

1 m o m. Stadsfullmäktige må besluta, att fullmäktiges ordförande skall åtnjuta arvode för med uppdraget förenat arbete. Arvodets belopp skall bestämmas för högst ett år i sänder och må icke överstiga vad som är skäligt med hänsyn till göromålens omfattning och art. Stadsfullmäktige äga ock för ett år i sänder med visst belopp bevilja ersättning åt ordföranden och vice ordförandena för utgifter, som för stadens räkning påkallas vid uppdragets fullgörande.

1 m o m. Stadsfullmäktige må besluta, att till stadsfullmäktig skall enligt de grunder stadsfullmäktige bestämma utgå traktamente för särskilda av uppdraget föranledda kostnader för uppehälle samt ersättning för resekostnader och andra med uppdraget förenade utgifter.

Efter stadsfullmäktiges bestämmande må till stadsfullmäktig jämväl utgå arvode för det arbete som är förenat med uppdraget. Arvodet må icke överstiga vad som är skäligt med hänsyn till göromålens omfattning och art samt den tid som kan beräknas åtgå för uppdraget.

Enligt stadsfullmäktiges bestämmande må, där väglängden mellan fullmäktigs hemvist och fullmäktiges sammanträdeslokal är större än tre kilometer, resekostnadsersättning vid deltagande i fullmäktiges sammanträde utgå till fullmäktig. I den mån resa lämpligen kan företagas med järnväg, buss eller spårvagn, må ersättningen ej överstiga avgiften för

¹ Senaste lydelse av 29 § 1 mom., se SFS 1959:523, samt av 63 §, se SFS 1961:140.

² Utskottets förslag skiljer sig från Kungl. Maj:ts förslag allenast därutinnan, att ikraftträdandebestämmelsen i det senare förslaget erhöit denna lydelse: »Denna lag träder i kraft den 1 juli 1962.»

(Nuvarande lydelse)

plats i andra klass på järnväg eller plats i buss eller spårvagn. För resa med eget motorfordon må ersättning utgå efter de grunder, som stadsfullmäktige med beaktande av vad nu sagts bestämma. I intet fall må ersättningen överstiga lägsta avgiften för taxebil.

(Utskottets förslag)

2 m o m. Stadsfullmäktige äga, i fall som avses i författning om allmän försäkring, träffa överenskommelse att utgående arvoden skola anses som inkomst av anställning.

Stadsfullmäktige äga ock, då särskilda skäl äro därtill, bevilja stadsfullmäktig, som under en lång följd av år på grund av uppdrag utfört arbete av betydande omfattning, pension i form av ålderspension, förtidspension och familjepension.

2 m o m. Stadsfullmäktige äga besluta, att till ledamot av beredning skall utgå ersättning i enlighet med de bestämmelser, som jämlikt 53 § gälla för ledamot av stadskollegiet och utsedd ledamot av annan kommunal nämnd.

3 m o m. Vad i 1 och 2 mom. stadgas om stadsfullmäktig skall äga motsvarande tillämpning med avseende å ledamot av beredning och suppleant för sådan ledamot.

31 §.

Stadskollegiet består — — — — — för dem.

Sker ej val av suppleanter proportionellt, *skall tillika bestämmas* den ordning, i vilken suppleanterna skola inkallas till tjänstgöring.

Sker ej val av suppleanter proportionellt, *skola stadsfullmäktige tillika bestämma* den ordning, i vilken suppleanterna skola inkallas till tjänstgöring, *eller uppdraga åt stadskollegiet att bestämma denna ordning med iakttagande av de grunder stadsfullmäktige fastställa.*

38 §.

Suppleanterna i stadskollegiet böra i den *vid valet* bestämda ordningen

Suppleanterna i stadskollegiet böra i den *av stadsfullmäktige eller*

(Nuvarande lydelse)

kallas till tjänstgöring i den mån det erfordras till följd av hinder för ledamot eller vid uppkommen ledighet, som ännu ej kunnat fyllas, efter ledamot, som icke utsetts vid proportionellt val.

(Utskottets förslag)

stadskollegiet bestämda ordningen kallas till tjänstgöring i den mån det erfordras till följd av hinder för ledamot eller vid uppkommen ledighet, som ännu ej kunnat fyllas, efter ledamot, som icke utsetts vid proportionellt val.

53 §.

1 m o m. Ledamot av stadskollegiet och utsedd ledamot av annan kommunal nämnd *skola, därest stadsfullmäktige så besluta, för deltagande i sammanträde eller förrättning inom staden i stadens angelägenhet åtnjuta gottgörelse av stadens medel i form av dagtraktamente. Dagtraktamente må ej överstiga tio kronor för sammanträdes- eller förrättningsdag; dock må med avseende å särskilt tidskrävande sammanträde eller förrättning eller där det eljest finnes påkallat av särskilda förhållanden traktamentet sättas till högre belopp.*

Där väglängden mellan ledamotens hemvist och sammanträdes- eller förrättningsstället är större än tre kilometer, må stadsfullmäktige ock besluta, att resekostnadsersättning skall utgå till ledamoten enligt de grunder, som i 29 § 1 mom. andra stycket äro stadgade för där avsedda fall.

Ersättning för resa, som enligt uppdrag i stadens angelägenhet företages utom staden av person, som sägs i första stycket, må, om stadsfullmäktige så besluta, utgå efter särskild grund.

2 m o m. Stadskollegiets ordförande åtnjuter i denna sin egenskap års-

1 m o m. *Stadskollegiets ordförande och vice ordförande åtnjuta i denna egenskap årsarvoden, som bestämmas av stadsfullmäktige.*

I övrigt skall vad i 29 § 1 och 2 mom. stadgas om stadsfullmäktig äga motsvarande tillämpning med avseende å ledamot av stadskollegiet och utsedd ledamot av annan kommunal nämnd samt suppleant för sådan ledamot.

(Nuvarande lydelse)

(Utskottets förslag)

arvode, som bestämmes av stadsfullmäktige.

Jämte gottgörelse, som beslutes enligt 1 mom., må efter stadsfullmäktiges bestämmande till ordföranden i annan kommunal nämnd än stadskollegiet, så ock till sådan ledamot av stadskollegiet eller annan kommunal nämnd, som eljest i viss befattning inom kollegiet eller nämnden eller efter särskilt uppdrag utför arbete av mera betydande omfattning, utgå dels arvode för med uppdraget förenat arbete och dels ersättning med visst belopp för utgifter, som för stadens räkning påkallas vid uppdragets fullgörande. Beloppet av arvode eller ersättning för utgifter skall bestämmas för högst ett år i sänder. Arvode må icke överstiga vad som är skäligt med hänsyn till göromålens omfattning och art.

3 m o m. När särskilda skäl därtill äro, må stadsfullmäktige bevilja pension åt sådan ledamot av stadskollegiet eller annan kommunal nämnd som under en lång följd av år innehaft befattning eller uppdrag som avses i 2 mom. samt däråt ägnat övervägande del av sin arbetstid. Beslut om pension skall underställas överståthållarämbetets prövning.

4 m o m. Där i särskild författning föreskrift meddelas om ersättning åt ledamot av kommunal nämnd, skall vad sålunda finnes stadgat lända till efter rättelse.

2 m o m. Meddelas i särskild författning föreskrift om ersättning åt ledamot av kommunal nämnd, skall vad sålunda finnes stadgat lända till efter rättelse.

63 §.

Staden äger jämväl upptaga lån av statsmedel, som av Konungen beviljats staden, så ock, i den omfattning

Staden äger jämväl upptaga dels lån av statsmedel, som av Konungen beviljats staden, dels ock, i den om-

(Nuvarande lydelse)

och på de villkor Konungen bestämmer, lån av statsmedel, som beviljats staden av statlig myndighet.

Staden äger därjämte, i den omfattning och på de villkor Konungen bestämmer, åta sig ansvarighet gentemot staten för lån, som av statsmedel beviljas annan än staden, så ock borgensansvar för lån *åt bostadsföretag*, som godkänts för statlig belåning.

Likaså må — — — — — och avloppsanläggningar.

67 §.

Av stadsfullmäktige — — — — — årens förvaltning.

Den, vilken — — — — — av granskningen.

Revisorerna äga — — — — — beröra förvaltningen.

Vad i — — — — — å revisor.

Stadsfullmäktige må besluta, att till revisor skall utgå ersättning i enlighet med de bestämmelser, som jämlikt 53 § 1 och 2 mom. gälla för ledamot av stadskollegiet och utsedd ledamot av annan kommunal nämnd.

79 §.

Om beslut, som för att erhålla bindande kraft skola underställas överståthållarämbetets prövning, stadgas i 53 § 3 mom., 56 och 65 §§ samt 80 § 3 mom.

Underställt beslut — — — — — därför uppgivas.

Över vägrad — — — — — hos Konungen.

(Utskottets förslag)

fattning och på de villkor Konungen bestämmer, lån av statsmedel, som beviljats staden av statlig myndighet, *samt lån för bostadsbyggnadsföretag, som godkänts för statlig belåning.*

Staden äger därjämte, i den omfattning och på de villkor Konungen bestämmer, åta sig ansvarighet gentemot staten för lån, som av statsmedel beviljas annan än staden, så ock borgensansvar för lån *för bostadsbyggnadsföretag*, som godkänts för statlig belåning.

Vad i 29 § 1 och 2 mom. stadgas om stadsfullmäktig skall äga motsvarande tillämpning med avseende å revisor.

Om beslut, som för att erhålla bindande kraft skola underställas överståthållarämbetets prövning, stadgas i 56 och 65 §§ samt 80 § 3 mom.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1963; dock må redan dessförrinnan beslut fattas eller överenskomme träffas enligt lagen med avseende å tid efter lagens ikraftträdande.

3) Förslag
till

L a g

om ändring i landstingslagen den 14 maj 1954 (nr 319)

Härigenom förordnas, att 39, 55 och 67 §§ landstingslagen den 14 maj 1954¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Utskottets förslag)²

39 §.

1 m o m. Landstingsman åtnjuter under landstingsmöte samt, om han ej bor å den ort där mötet hålles, under resan fram och åter dagtraktamente av landstingskommunens medel efter de grunder, som landstinget bestämmer.

Landstingsman, som ej bor å den ort där landstingsmöte hålles, äger tillika rätt till resekostnadsersättning. I den mån resa lämpligen kan företagas med järnväg, buss, spårväg eller fartyg, må ersättningen ej överstiga avgiften för plats i första klass å järnväg, plats i buss eller spårvagn eller hyttplats på fartyg. För resa med eget motorfordon må ersättning utgå efter de grunder, som landstinget med beaktande av vad nu sagts bestämmer. I intet fall må ersättningen överstiga lägsta avgiften för taxebil.

Till den, som under pågående möte inträtt i tjänstgöring, sedan av ho-

1 m o m. Landstinget må besluta, att till landstingsman skall enligt de grunder landstinget bestämmer utgå traktamente för särskilda av uppdraget föranledda kostnader för uppehälle samt ersättning för resekostnader och andra med uppdraget förenade utgifter.

Efter landstingets bestämmande må till landstingsman jämväl utgå arvode för det arbete som är förenat med uppdraget. Arvodet må icke överstiga vad som är skäligt med hänsyn till göromålens omfattning och art samt den tid som kan beräknas åtgå för uppdraget.

¹ Senaste lydelse av 39 § 1 mom., se SFS 1959:521.

² Utskottets förslag skiljer sig från Kungl. Maj:ts förslag allenast därutinnan, att ikraftträdandebestämmelsen i det senare förslaget erhållit denna lydelse: »Denna lag träder i kraft den 1 juli 1962.»

(Nuvarande lydelse)

(Utskottets förslag)

nom anmält hinder av landstinget underkänts, må för resan till och från mötet icke utgå traktamente eller resekostnadsersättning, såvida sådan gottgörelse utgått till annan, som på sätt i 22 § sägs inkallats i hans ställe.

2 m o m. Landstinget äger besluta, att till ledamot av beredning, som avses i 30 § första stycket, skall utgå ersättning i enlighet med de bestämmelser, som jämlikt 55 § gälla för ledamot av förvaltningsutskottet och utsedd ledamot av annan nämnd.

1 m o m. Landstinget äger besluta, att ledamot av förvaltningsutskottet och utsedd ledamot av annan nämnd skola för deltagande i sammanträde eller förrättning inom landstingskommunen i någon dess angelägenhet åtnjula dagtraktamente och resekostnadsersättning av landstingskommunens medel. Ej må dagtraktamente eller resekostnadsersättning sättas till högre belopp än som i motsvarande fall utgår till landstingsman.

2 m o m. Landstinget äger, i fall som avses i författning om allmän försäkring, träffa överenskommelse att utgående arvoden skola anses som inkomst av anställning.

Landstinget äger ock, då särskilda skäl äro därtill, bevilja landstingsman, som under en lång följd av år på grund av uppdrag utfört arbete av betydande omfattning, pension i form av ålderspension, förtidspension och familjepension.

3 m o m. Vad i 1 och 2 mom. stadgas om landstingsman skall äga motsvarande tillämpning med avseende å ledamot av beredning, som avses i 30 § första stycket, samt suppleant för sådan ledamot.

55 §.

1 m o m. Vad i 39 § 1 och 2 mom. stadgas om landstingsman skall äga motsvarande tillämpning med avseende å ledamot av förvaltningsutskottet och utsedd ledamot av annan nämnd samt suppleant för sådan ledamot.

(Nuvarande lydelse)

(Utskottets förslag)

Ersättning för resa, som enligt uppdrag i landstingskommunens angelägenhet företages utom landstingskommunen av person, som sägs i första stycket, må, om landstinget så beslutar, utgå efter annan grund än nu är sagt.

2 m o m. Jämte gottgörelse, som beslutas enligt 1 mom., må efter landstingets bestämmande till sådan ledamot av förvaltningsutskottet eller annan nämnd, som utsetts till ordförande eller som eljest i viss befattning inom utskottet eller nämnden eller efter särskilt uppdrag utför arbete av mera betydande omfattning, utgå dels arvode för med uppdraget förenat arbete och dels ersättning med visst belopp för utgifter, som för landstingskommunens räkning påkallas vid uppdragets fullgörande. Arvodets belopp skall bestämmas för högst ett år i sänder och må icke överstiga vad på grund av göromålens omfattning och art kan anses skäligt. Ersättning med visst belopp för utgifter må likaledes fastställas för högst ett år i sänder.

3 m o m. Där i särskild författning föreskrift meddelas om ersättning åt ledamot av landstingskommuns nämnd, skall vad sålunda finnes stadgat lända till efterrättelse.

2 m o m. Meddelas i särskild författning föreskrift om ersättning åt ledamot av landstingskommuns nämnd, skall vad sålunda finnes stadgat lända till efterrättelse.

67 §.

Landstinget skall — — — — — årets förvaltning.

Den, vilken — — — — — av granskningen.

Revisorerna äga — — — — — beröra förvaltningen.

Vad i — — — — — å revisor.

Landstinget må besluta, att till revisor skall utgå ersättning i enlighet

Vad i 39 § 1 och 2 mom. stadgas om landstingsman skall äga motsva-

(Nuvarande lydelse)

med de bestämmelser, som jämlikt 55 § gälla för ledamot av förvaltningsutskottet och utsedd ledamot av annan nämnd.

(Utskottets förslag)

rande tillämpning med avseende å revisor.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1963; dock må redan dessförrinnan beslut fattas eller överenskommelse träffas enligt lagen med avseende å tid efter lagens ikraftträdande.

---

4) Förslag

till

L a g

angående ändring i lagen den 2 juni 1961 (nr 436) om församlingsstyrelse

Härigenom förordnas, att 31, 38, 59 och 77 §§ lagen den 2 juni 1961 om församlingsstyrelse skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

(Utskottets förslag)¹

31 §.

1 m o m. Kyrkofullmäktige må besluta, att fullmäktiges ordförande skall åtnjuta arvode för med uppdraget förenat arbete. Arvodets belopp skall bestämmas för högst ett år i sänder och må icke överstiga vad som är skäligt med hänsyn till göromålens omfattning och art. Fullmäktige äga ock för ett år i sänder med visst belopp bevilja ersättning åt ordföranden för utgifter, som för församlingens räkning påkallas vid uppdragets fullgörande.

1 m o m. Kyrkofullmäktige må besluta, att till kyrkofullmäktig skall enligt de grunder kyrkofullmäktige bestämma utgå traktamente för särskilda av uppdraget föranledda kostnader för uppehälle samt ersättning för resekostnader och andra med uppdraget förenade utgifter.

Efter kyrkofullmäktiges bestämmande må till kyrkofullmäktig jämväl utgå arvode för det arbete som är förenat med uppdraget. Arvodet må icke överstiga vad som är skäligt med hänsyn till göromålens omfattning och art samt den tid som kan beräknas åtgå för uppdraget.

Enligt kyrkofullmäktiges bestämmande må, där väglängden mellan fullmäktigs hemvist och fullmäktiges sammanträdeslokal är större än tre kilometer, resekostnadsersättning vid deltagande i fullmäktiges sammanträde utgå till fullmäktig. I den mån resa lämpligen kan företagas med järnväg, buss, spårvagn eller fartyg, må ersättningen ej överstiga avgiften för andra klass plats på järnväg, plats i buss eller spårvagn

¹ Utskottets förslag skiljer sig från Kungl. Maj:ts förslag allenast därutinnan, att i det förra förslagets ikraftträdandebestämmelse tillagts; dock må redan dessförinnan beslut fattas eller överenskommelse träffas enligt lagen med avseende å tid efter lagens ikraftträdande.

(Nuvarande lydelse)

(Utskottets förslag)

eller salongsplats på fartyg. För resa med eget motorfordon må ersättning utgå efter de grunder, som fullmäktige med beaktande av vad som nu sagts bestämma. I intet fall må ersättningen överstiga lägsta avgiften för taxebil.

Där kyrkofullmäktig är bosatt på så stort avstånd från fullmäktiges sammanträdeslokal, att resan fram eller åter måste företagas å särskild dag, må fullmäktige besluta, att ersättning för resdag skall utgå efter de grunder, som fullmäktige bestämma.

2 mom. Kyrkofullmäktige äga besluta, att till ledamot av beredning skall utgå ersättning i enlighet med de bestämmelser, som jämlikt 59 § gälla för ledamot av kyrkorådet eller annan församlingens nämnd.

2 mom. Kyrkofullmäktige äga, i fall som avses i författning om allmän försäkring, träffa överenskommelse att utgående arvoden skola anses som inkomst av anställning.

3 mom. Vad i 1 och 2 mom. stadgas om kyrkofullmäktig skall äga motsvarande tillämpning med avseende å ledamot av beredning och suppleant för sådan ledamot.

38 §.

Kyrkostämman må besluta, att stämmans ordförande skall åtnjuta arvode för med uppdraget förenat arbete. Arvodets belopp skall bestämmas för högst fyra år i sänder och må icke överstiga vad som är skäligt med hänsyn till göromålen omfattning och art. Stämman äger ock för fyra år i sänder med visst belopp bevilja ersättning åt ordföranden för utgifter, som för församlingens räkning påkallas vid uppdragets fullgörande.

Kyrkostämman äger besluta, att till ledamot av beredning skall utgå er-

Kyrkostämman må med avseende å kyrkostämmans ordförande samt ledamot av beredning och suppleant för sådan ledamot fatta beslut som avses i 31 § 1 och 2 mom.

(Nuvarande lydelse)

(Utskottets förslag)

sättning i enlighet med de bestämmelser, som jämlikt 59 § gälla för ledamot av kyrkorådet eller annan församlingens nämnd.

59 §.

1 m o m. Vald ledamot av kyrkorådet och ledamot av annan församlingens nämnd skola, därest kyrkofullmäktige eller kyrkostämman så beslutar, för deltagande i sammanträde eller förrättning inom församlingen i församlingens angelägenhet åtnjuta gottgörelse av församlingens medel i form av dagtraktamente. Dagtraktamente må ej överstiga tio kronor för sammanträdes- eller förrättningsdag; dock må med avseende å särskilt tidskrävande sammanträde eller förrättning eller där det eljest finnes påkallat av särskilda förhållanden traktamentet sättas till högre belopp.

Där väglängden mellan ledamotens hemvist och sammanträdes- eller förrättningsstället är större än tre kilometer, må kyrkofullmäktige eller kyrkostämman ock besluta, att resekostnadsersättning skall utgå till ledamoten enligt de grunder, som i 31 § 1 mom. andra stycket äro stadgade för där avsedda fall.

Är ledamot, som avses i första stycket, bosatt på så stort avstånd från sammanträdes- eller förrättningsstället, att resan fram eller åter måste företagas å särskild dag, må kyrkofullmäktige eller kyrkostämman besluta, att ersättning för resdag skall utgå efter de grunder, som fullmäktige eller stämman bestämmer.

2 m o m. Ersättning för resa, som enligt uppdrag i församlingens ange-

Kyrkofullmäktige eller kyrkostämman må med avseende å vald ledamot av kyrkorådet och ledamot av annan församlingens nämnd samt suppleant för sådan ledamot ävensom, i fråga om arvode och ersättning för utgifter, å annan ledamot av kyrkorådet, som utsetts till ordförande, fatta beslut som avses i 31 § 1 och 2 mom.

(Nuvarande lydelse)

(Utskottets förslag)

lägenhet företages utom församlingen av ledamot av kyrkorådet eller annan församlingens nämnd, må, om kyrkofullmäktige eller kyrkostämman så beslutar, utgå efter särskild grund.

3 m o m. Efter kyrkofullmäktiges eller kyrkostämmans bestämmande må till sådan ledamot av kyrkorådet eller annan församlingens nämnd, som utsetts till ordförande eller eljest i viss befattning inom rådet eller nämnden eller efter särskilt uppdrag utför arbete av mera betydande omfattning, utgå dels arvode för med uppdraget förenat arbete och dels ersättning med visst belopp för utgifter, som för församlingens räkning påkallas vid uppdragets fullgörande. Beloppet av arvode eller ersättning för utgifter skall bestämmas för högst fyra år i sänder. Arvode må icke överstiga vad som är skäligt med hänsyn till göromålets omfattning och art.

77 §.

Av kyrkofullmäktige — — — — — årets förvaltning.

Den, vilken — — — — — av granskningen.

Revisorerna äga — — — — — beröra förvaltningen.

Vad i — — — — — å revisor.

Kyrkofullmäktige eller kyrkostämman må besluta, att till revisor skall utgå ersättning i enlighet med de bestämmelser, som jämlikt 59 § gälla för ledamot av kyrkorådet eller annan församlingens nämnd.

Kyrkofullmäktige eller kyrkostämman må med avseende å revisor fatta beslut som avses i 31 § 1 och 2 mom.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1963; dock må redan dessförrinnan beslut fattas eller överenskommelse träffas enligt lagen med avseende å tid efter lagens ikraftträdande.

5) Förslag

till

Förordning

om ändrad lydelse av 130 § taxeringsförordningen den 23 november 1956
(nr 623)

Härigenom förordnas, att 130 § taxeringsförordningen den 23 november 1956 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

(Utskottets förslag)¹

130 §.

Av kommun valda ledamöter i taxeringsnämnd äga, därest sådant beslutas av kommunen, att av dess medel åtnjuta *dagtraktamente*, *ersättning för särskild resdag* och resekostnadsersättning efter de grunder, som i kommunallagen stadgas angående sådan gottgörelse till ledamöter i kommunala nämnder. Ersättning efter enahanda grunder må av kommunens medel utgå jämväl till ordningsman i lappby för inställelse vid sammanträde enligt 61 § 3 mom.

De av landstingskommunens förvaltningsutskott valda ledamöter i särskild taxeringsnämnd äga för sin inställelse vid nämndens sammanträden åtnjuta *dagtraktamente* och resekostnadsersättning av landstingskommunens medel efter de för landstingsmän stadgade grunder.

Av kommun valda ledamöter i taxeringsnämnd äga, därest sådant beslutas av kommunen, att av dess medel åtnjuta *arvode*, *traktamente* och resekostnadsersättning efter de grunder, som i kommunallagen stadgas angående sådan gottgörelse till ledamöter i kommunala nämnder. Ersättning efter enahanda grunder må av kommunens medel utgå jämväl till ordningsman i lappby för inställelse vid sammanträde enligt 61 § 3 mom.

De av landstingskommunens förvaltningsutskott valda ledamöter i särskild taxeringsnämnd äga, *därest sådant beslutas av landstinget*, för sin inställelse vid nämndens sammanträden åtnjuta *arvode*, *traktamente* och resekostnadsersättning av landstingskommunens medel efter de för landstingsmän stadgade grunder.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1963; dock må beslut om ersättning fattas redan före förordningens ikraftträdande.

¹ Utskottets förslag skiljer sig från Kungl. Maj:ts förslag allenast därutinnan, att ikraftträdandebestämmelsen i det senare förslaget erhållit denna lydelse: »Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1962.»

6) Förslag

till

L a g

angående ändrad lydelse av 6 § lagen den 30 juni 1943 (nr 436)
om vägnämnder och länsvägnämnder

Härigenom förordnas, att 6 § lagen den 30 juni 1943¹ om vägnämnder och länsvägnämnder skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Utskottets förslag)²

6 §.

Beträffande vägnämndsområde, — — — — — kommunala röstlängden.

Inträffar för — — — — — därefter tjänstgöringsskyldige.

Valet må — — — — — äro tillstädes.

Valförhandlingarna ledas — — — — — av ombuden.

Ombud för — — — — — utsedda ombud.

Kommun må besluta, att ombud för kommunen skall för inställelse vid valförrättningen av kommunens medel åtnjuta *dagtraktamente, ersättning för särskild resdag* och resekostnadsersättning efter de grunder, som i *kommunallagarna* stadgas angående sådan gottgörelse till ledamöter i *styrelser och nämnder*.

Kommun må besluta, att ombud för kommunen skall för inställelse vid valförrättningen av kommunens medel åtnjuta *arvode, traktamente* och resekostnadsersättning efter de grunder, som i *kommunallagen* stadgas angående sådan gottgörelse till ledamöter i *kommunala nämnder*.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1963; dock må beslut om ersättning fattas redan före lagens ikraftträdande.

¹ Senaste lydelse av 6 §, se SFS 1950:294.

² Utskottets förslag skiljer sig från Kungl. Maj:ts förslag allenast därutinnan, att ikraftträdandebestämmelsen i det senare förslaget erhållit denna lydelse: »Denna lag träder i kraft den 1 juli 1962.»

B) att motionerna

1) II: 121 samt

2) I: 427 och II: 510

måtte anses besvarade genom vad utskottet ovan anfört och hemställt; samt

C) att motionerna I: 198 och II: 300 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 13 april 1962

På konstitutionsutskottets vägnar:

BENGT ELMGREN

Närvarande:

från första kammaren: herrar Elmgren, Torsten Andersson, Damström, fru Segerstedt Wiberg, herrar Georg Pettersson, Sveningsson, Kronstrand, Erik Olsson* och Dahl; samt

från andra kammaren: herrar Andersson i Linköping, Magnusson i Tumhult*, Larsson i Luttra, Bengtsson i Halmstad, Nilsson i Östersund, Hammar, Braconier*, Alemyr*, Andersson i Billingsfors och Westberg.

---

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservationer

1) av herr *Braconier*,

2) av herrar *Sveningsson* och *Magnusson* i Tumhult, som ansett, att utskottets utlåtande och hemställan bort ha följande lydelse:

Som huvudprincip i den kommunala verksamheten torde alljämt böra gälla, att förtroendeuppdrag skall vara oavlönade. Den ersättning som hittills utgått har fått formen av omkostnadsersättning. Endast till vissa förtroendemän, med särskilt betungande uppgifter, har ersättning för arbete kunnat utbetalas.

Den väldiga expansion, som ägt rum på den kommunala sektorn under de senaste årtiondena, med allt mer komplicerade och omfattande förvaltningsuppgifter som följd, kan emellertid göra en omprövning av hittills gällande ersättningsregler för kommunalt arbete i förtroendemannaställning befogad.

Om skäl sålunda talar för att hittills gällande regler för de kommunala förtroendemannaersättningarna omarbetas i viss grad, finns det å andra sidan skäl som talar för en försiktig bedömning av frågan. Det kommer

icke att gagna kommunalt självstyre och kommunal demokrati, om de kommunala uppdragen blir betraktade som medel att uppnå inkomstförstärkningar, eller rent av som förvärvskällor. Intresset för inkomsten kan då befaras undanskjuta intresset för uppdraget som sådant. Det angelägna är ju inte bara att få medborgarna att åtaga sig uppdrag utan framför allt att få intresserade innehavare av uppdragen. Den mest allvarliga följden synes emellertid kunna bli, att allmänhetens reaktion blir den, att kommunala förtroendeuppdrag har sådan ekonomisk betydelse för innehavaren, att förtroendemännen bindes i sitt handlande av hänsyn till inkomsten, samt att den uppfattningen, låt vara med orätt, breder ut sig, att kommunala förtroendeuppdrag utdelas för andra meriter än kommunalt intresse och allmän duglighet.

Nya bestämmelser angående ifrågavarande ersättningar bör alltså utformas så, att de å ena sidan tillgodoser de krav som utvecklingen ställer men å andra sidan så, att ovan påtalade nackdelar i görligaste mån undvikas.

För det första bör då beaktas, att reseersättning samt traktamentsersättning per sammanträde bör vara den lämpliga formen för alla uppdrag, där någon arbetsinsats av betydelse utöver närvaron vid och deltagandet i sammanträden icke erfordras.

För det andra bör beaktas att, då arbetsersättning därutöver är påkallad, densamma strängt begränsas till vad som kan anses verkligen motiverat. En bedömning av arbetets omfattning och art måste göras och objektiva skäl förebringas för ersättningens skälighet. Utskottet förutsätter att arvode och traktamenten till suppleanter endast utgår i de fall där suppleant fyller en med ordinarie ledamot jämställd uppgift.

Vidare kan anföras att ett stort antal remissmyndigheter understrukt behovet av normalbestämmelser till ledning för kommunerna när de skall besluta i ersättningsfrågorna. Normalbestämmelser är nödvändiga framför allt för att motverka de olikheter i fråga om ersättningarna i skilda kommuner som de föreslagna bestämmelserna eljest kan leda till. Utskottet delar denna uppfattning och anser att sådana normer med en fastställd övre maximigräns för sammanträdesersättning borde fastställas.

Statsrådet och chefen för inrikesdepartementet anför beträffande arvodet till fullmäktige, att det torde finnas fog för det från en del håll framförda argumentet, att fullmäktigeuppdragen i många kommuner inte tar sådan tid i anspråk att ersättningar utöver de nuvarande är påkallade. Utskottet finner inte skäl till att föreslå att arvode skall kunna utgå för fullmäktige- eller landstingsmannaskap. De anspråk på ersättning som enbart dessa uppdrag kan medföra kan och bör tillgodoses genom traktamenten och resekostnadsersättningar. Inte heller finner utskottet att ens en betydande utvidgning av landstingens verksamhet behöver medföra nya bestämmelser i detta avseende.

Några skäl som talar för att särskilda pensionsutfästelser skall tillåtas för fullmäktige- eller landstingsledamotskap lika litet som för suppleantskap i styrelser och nämnder föreligger inte. Inte heller i detta avseende kan utskottet tillstyrka förändrad lagstiftning.

Rätten för kommunerna att göra pensionsutfästelser bör i övrigt icke utvidgas i någon högre grad utöver vad nuvarande lagstiftning medger. Efter det att ATP införts synes vidgade möjligheter att utfärda pensionsutfästelser mindre befogade än vad de i annat fall skulle kunna ha varit.

Utskottet kan inte biträda förslaget om att den nuvarande underställningsskyldigheten av kommunala pensionsutfästelser skall slopas. Sådana beslut bör alltså underställas länsstyrelse eller överståthållarämbetet för prövning. Sådan underställningsskyldighet främjar enligt utskottets mening likformighet i bedömningen och utgör en garanti mot missbruk, samtidigt som länsstyrelsens funktion som kommunal tillsynsmyndighet markeras.

Visserligen kan det med fog sägas att den kommunala självbestämmanderätten snarare bör vidgas än inskränkas, men det måste därvid beaktas, att det bör finnas lagar och bestämmelser av sådan innebörd, att godtycke, maktmissbruk och alltför stora olikformigheter kommunerna emellan undvikas.

Utskottet delar departementschefens uppfattning att kommunallagarna bör innehålla bestämmelser om rätt för kommunerna att ingå överenskommelser om att förtroendemannaarvoden skall anses som inkomst av anställning i fall som avses i författning om allmän försäkring.

I motionerna I: 198 och II: 300 har begärts en utredning om heltidsanställda drätselkammar- och kommunalnämndsordförandes kommunalrättsliga ställning. Denna fråga har uppmärksammats även av svenska landskommunernas förbund i dess remissyttrande. Frågan har aktualiserats dels genom ett av regeringsrätten i september 1961 avgjort mål av denna beskaffenhet och dels genom att antalet heltidsanställda förtroendemän ökat och kan väntas öka ytterligare. Utskottet finner utredningsyrkandet befogat.

Utskottet anser sig böra biträda de föreslagna ändringarna i 59 § KL och 63 § KLS i enlighet med departementschefens yrkande.

Likaså tillstyrker utskottet departementschefens förslag till ändring av 31 och 38 §§ KLS.

Under hänvisning till vad ovan anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen, i anledning av förevarande proposition nr 71, måtte för sin del antaga i propositionen framlagda lagförslag med de ändringar, vilkas innebörd närmare framgår av vad som nedan betecknats såsom utskottets förslag:

1) Förslag

till

L a g**om ändring i kommunallagen den 18 december 1953 (nr 753)**

Härigenom förordnas, att 28, 46, 59, 63 och 75 §§ kommunallagen den 18 december 1953 skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

28 §.

(Nuvarande lydelse)

1 m o m. Fullmäktige må besluta, att fullmäktiges ordförande skall åtnjuta arvode för med uppdraget för- enat arbete. Arvodets belopp skall be- stämmas för högst ett år i sänder och må icke överstiga vad som är skäligt med hänsyn till göromålets omfatt- ning och art. *Fullmäktige äga ock för ett år i sänder med visst belopp bevil- ja ersättning åt ordföranden för ut- gifter, som för kommunens räkning påkallas vid uppdragets fullgörande.*

Enligt fullmäktiges bestämmande må, där väglängden mellan fullmäk- tigs hemvist och fullmäktiges sam- manträdeslokal är större än tre kilo- meter, resekostnadsersättning vid deltagande i fullmäktiges samman- träde utgå till fullmäktig. I den mån resa lämpligen kan företagas med järnväg, buss, spårvagn eller fartyg, må ersättningen ej överstiga avgiften för plats i andra klass på järnväg, plats i buss eller spårvagn eller sa- longplats på fartyg. För resa med eget motorfordon må ersättning utgå efter de grunder, som fullmäktige

(Utskottets förslag)

1 m o m. Fullmäktige må besluta, att fullmäktiges ordförande skall åtnjuta arvode för med uppdraget för- enat arbete. Arvodets belopp skall be- stämmas för högst ett år i sänder och må icke överstiga vad som är skäligt med hänsyn till göromålets omfattning och art.

Fullmäktige äga, i fall som avses i författning om allmän försäkring, träffa överenskommelse att utgående arvode skall anses som inkomst av anställning.

Fullmäktige må besluta, att till fullmäktig skall enligt de grunder fullmäktige bestämma utgå trakta- mente för särskilda av uppdraget för- anledda kostnader för uppehälle samt ersättning för resekostnader och and- ra med uppdraget förenade utgifter.

(Nuvarande lydelse)

(Utskottets förslag)

med beaktande av vad nu sagts bestämma. I intet fall må ersättningen överstiga lägsta avgiften för taxebil.

Där fullmäktig är bosatt på så stort avstånd från fullmäktiges sammanträdeslokal, att resan fram eller åter måste företagas å särskild dag, må fullmäktige besluta, att ersättning för resdag skall utgå efter de grunder som fullmäktige bestämma.

2 m o m. Fullmäktige äga — — — — — kommunal nämnd.

46 §.

1 m o m. Ledamot av kommunens styrelse och utsedd ledamot av annan kommunal nämnd skola, därest fullmäktige så besluta, för deltagande i sammanträde eller förrättning inom kommunen i kommunens angelägenhet åtnjuta gottgörelse av kommunens medel i form av dagtraktamente. Dagtraktamente må ej överstiga tio kronor för sammanträdes- eller förrättningsdag; dock må med avseende å särskilt tidskrävande sammanträde eller förrättning eller där det eljest finnes påkallat av särskilda förhållanden traktamentet sättas till högre belopp.

Där väglängden mellan ledamotens hemvist och sammanträdes- eller förrättningsstället är större än tre kilometer, må fullmäktige ock besluta, att resekostnadsersättning skall utgå till ledamoten enligt de grunder, som i 28 § 1 mom. andra stycket äro stadgade för där avsedda fall.

Är ledamot, som avses i första stycket, bosatt på så stort avstånd från sammanträdes- eller förrättningsstället, att resan fram eller åter

1 m o m. Ledamot av kommunens styrelse och utsedd ledamot av annan kommunal nämnd samt suppleant för sådan ledamot, skola, därest fullmäktige så besluta, erhålla traktamente för särskilda av uppdraget föranledda kostnader för uppehälle samt ersättning för resekostnader och andra med uppdraget förenade utgifter.

(Nuvarande lydelse)

måste företagas å särskild dag, må fullmäktige besluta, att ersättning för resdag skall utgå efter de grunder, som fullmäktige bestämma.

Ersättning för resa, som enligt uppdrag i kommunens angelägenhet företages utom kommunen av person, som sägs i första stycket, må, om fullmäktige så besluta, utgå efter särskild grund.

2 m o m. Jämte gottgörelse, som beslutes enligt 1 mom., må efter fullmäktiges bestämmande till sådan ledamot av kommunens styrelse eller annan kommunal nämnd, som utsetts till ordförande eller eljest i viss befattning inom styrelsen eller nämnden eller efter särskilt uppdrag utför arbete av mera betydande omfattning, utgå dels arvode för med uppdraget förenat arbete och dels ersättning med visst belopp för utgifter, som för kommunens räkning påkallas vid uppdragets fullgörande. Beloppet av arvode eller ersättning för utgifter skall bestämmas för högst fyra år i sänder. Arvode må icke överstiga vad som är skäligt med hänsyn till göromålens omfattning och art.

3 m o m. När särskilda skäl därtill äro, må fullmäktige bevilja pension åt ledamot av kommunens styrelse eller annan kommunal nämnd, som under en lång följd av år innehaft befattning eller uppdrag som avses i 2 mom. samt däråt ägnat övervägande del av sin arbetstid. Beslut om pension skall underställas länsstyrelsens prövning.

(Utskottets förslag)

Efter fullmäktiges bestämmande må jämväl utgå arvode för det arbete som är förenat med uppdraget. Arvodet må icke överstiga vad som är skäligt med hänsyn till göromålens omfattning och art samt den tid som kan beräknas åtgå för uppdraget.

2 m o m. Fullmäktige äga i fall som avses i författning om allmän försäkring träffa överenskommelse att utgående arvoden skola anses som inkomst av anställning.

Fullmäktige äga ock, när särskilda skäl därtill äro, bevilja ledamot av kommunens styrelse och utsedd ledamot av annan kommunal nämnd, som under en lång följd av år på grund av uppdrag utfört arbete av betydande omfattning, pension i form

(Nuvarande lydelse)

4 m o m. Där i särskild författning föreskrift *meddelas* om ersättning åt ledamot av kommunal nämnd, skall vad sålunda finnes stadgat lända till efterrättelse.

(Utskottets förslag)

av ålderspension, förtidspension och familjepension. Beslut om pension skall underställas länsstyrelsens prövning.

3 m o m. *Meddelas* i särskild författning föreskrift om ersättning åt ledamot av kommunal nämnd, skall vad sålunda finnes stadgat lända till efterrättelse.

59 §.

Kommun äger jämväl upptaga lån av statsmedel, som av Konungen beviljats kommunen, så ock, i den omfattning och på de villkor Konungen bestämmer, lån av statsmedel, som beviljats kommunen av statlig myndighet.

Kommun äger därjämte, i den omfattning och på de villkor Konungen bestämmer, åtaga sig ansvarighet gentemot staten för lån, som av statsmedel beviljas annan än kommunen, så ock borgensansvar för lån åt *bostadsföretag*, som godkänts för statlig belåning.

Likaså må — — — — — och avloppsanläggningar.

Kommun äger jämväl upptaga *dels* lån av statsmedel, som av Konungen beviljats kommunen, *dels* ock, i den omfattning och på de villkor Konungen bestämmer, lån av statsmedel, som beviljats kommunen av statlig myndighet, *samt lån för bostadsbyggnadsföretag, som godkänts för statlig belåning.*

Kommun äger därjämte, i den omfattning och på de villkor Konungen bestämmer, åtaga sig ansvarighet gentemot staten för lån, som av statsmedel beviljas annan än kommunen, så ock borgensansvar för lån *för bostadsbyggnadsföretag, som godkänts för statlig belåning.*

63 §.

Av fullmäktige — — — — — årets förvaltning.

Den, vilken — — — — — av granskningen.

Revisorerna äga — — — — — beröra förvaltningen.

Vad i — — — — — å revisor.

Fullmäktige må besluta, att till revisor skall utgå ersättning i enlighet med de bestämmelser, som jämlikt 46 § 1 och 2 mom. gälla för ledamot av kommunens styrelse och utsedd ledamot av annan kommunal nämnd.

Vad i 46 § 1 och 2 mom. stadgas skall äga motsvarande tillämpning med avseende å revisor.

(Nuvarande lydelse)

(Utskottets förslag)

75 §.

Fullmäktiges beslut — — — — — av länsstyrelsen.

Om vissa andra beslut, som skola
underställas länsstyrelsens prövning,
sägs i 43 §, 46 § 3 mom., 52 och 61 §§
samt 76 § 3 mom.

Om vissa andra beslut, som skola
underställas länsstyrelsens prövning,
sägs i 43 §, 46 § 2 mom., 52 och 61 §§
samt 76 § 3 mom.

Underställt beslut — — — — — därför uppgivas.

Över vägrad — — — — — hos Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 ja-
nuari 1963; dock må redan dessför-
innan beslut fattas eller överenskom-
melse träffas enligt lagen med av-
seende å tid efter lagens ikraftträ-
dande.

2) Förslag

till

L a g

om ändring i kommunallagen för Stockholm den 1 mars 1957 (nr 50)

Härigenom förordnas, att 29, 31, 38, 53, 63, 67 och 79 §§ kommunallagen för Stockholm den 1 mars 1957 skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

*(Nuvarande lydelse)**(Utskottets förslag)*

29 §.

1 m o m. Stadsfullmäktige må besluta, att fullmäktiges ordförande skall åtnjuta arvode för med uppdraget förenat arbete. Arvodets belopp skall bestämmas för högst ett år i sänder och må icke överstiga vad som är skäligt med hänsyn till göromålens omfattning och art. *Stadsfullmäktige äga ock för ett år i sänder med visst belopp bevilja ersättning åt ordföranden och vice ordförandena för utgifter, som för stadens räkning påkallats vid uppdragets fullgörande.*

Enligt stadsfullmäktiges bestämmande må, där väglängden mellan fullmäktigs hemvist och fullmäktiges sammanträdeslokal är större än tre kilometer, resekostnadsersättning vid deltagande i fullmäktiges sammanträde utgå till fullmäktig. I den mån resa lämpligen kan företagas med järnväg, buss eller spårvagn, må ersättningen ej överstiga avgiften för plats i andra klass på järnväg eller plats i buss eller spårvagn. För resa

1 m o m. Stadsfullmäktige må besluta, att fullmäktiges ordförande skall åtnjuta arvode för med uppdraget förenat arbete. Arvodets belopp skall bestämmas för högst ett år i sänder och må icke överstiga vad som är skäligt med hänsyn till göromålens omfattning och art.

Stadsfullmäktige äga, i fall som avses i författning om allmän försäkring, träffa överenskommelse att utgående arvode skall anses som inkomst av anställning.

Stadsfullmäktige må besluta, att till stadsfullmäktig skall enligt de grunder stadsfullmäktige bestämma utgå traktamente för särskilda av uppdraget föranledda kostnader för uppehälle samt ersättning för resekostnader och andra med uppdraget förenade utgifter.

(Nuvarande lydelse)

(Utskottets förslag)

med eget motorfordon må ersättning utgå efter de grunder, som stadsfullmäktige med beaktande av vad nu sagts bestämma. I intet fall må ersättningen överstiga lägsta avgiften för taxebil.

2 m o m. Stadsfullmäktige äga — — — — — kommunal nämnd.

31 §.

Stadskollegiet består — — — — — för dem.

Skер ej val av suppleanter proportionellt, skall tillika bestämmas den ordning, i vilken suppleanterna skola inkallas till tjänstgöring.

Skер ej val av suppleanter proportionellt, skola stadsfullmäktige tillika bestämma den ordning, i vilken suppleanterna skola inkallas till tjänstgöring, eller uppdraga åt stadskollegiet att bestämma denna ordning med iakttagande av de grunder stadsfullmäktige fastställa.

38 §.

Suppleanterna i stadskollegiet böra i den vid valet bestämda ordningen kallas till tjänstgöring i den mån det erfordras till följd av hinder för ledamot eller vid uppkommen ledighet, som ännu ej kunnat fyllas, efter ledamot, som icke utsetts vid proportionellt val.

Suppleanterna i stadskollegiet böra i den av stadsfullmäktige eller stadskollegiet bestämda ordningen kallas till tjänstgöring i den mån det erfordras till följd av hinder för ledamot eller vid uppkommen ledighet, som ännu ej kunnat fyllas, efter ledamot, som icke utsetts vid proportionellt val.

53 §.

1 m o m. Ledamot av stadskollegiet och utsedd ledamot av annan kommunal nämnd skola, därest stadsfullmäktige så besluta, för deltagande i sammanträde eller förrättning inom staden i stadens angelägenhet åtnjuta gottgörelse av stadens medel i form av dagtraktamente. Dagtraktamente må ej överstiga tio kronor för sammanträdes- eller förrättningsdag; dock må med avseende

1 m o m. Stadskollegiets ordförande och vice ordförande åtnjuta i denna egenskap årsarvoden, som bestämmas av stadsfullmäktige. Stadsfullmäktige må besluta att till ledamot av stadskollegiet och utsedd ledamot av annan kommunal nämnd samt suppleant för sådan ledamot skall enligt de grunder stadsfullmäktige bestämma utgå traktamente för särskilda av uppdraget för-

(Nuvarande lydelse)

å särskilt tidskrävande sammanträde eller förrättning eller där det eljest finnes påkallat av särskilda förhållanden traktamentet sättas till högre belopp.

Där väglängden mellan ledamotens hemvist och sammanträdes- eller förrättningsstället är större än tre kilometer, må stadsfullmäktige ock besluta, att resekostnadsersättning skall utgå till ledamoten enligt de grunder, som i 29 § 1 mom. andra stycket äro stadgade för där avsedda fall.

Ersättning för resa, som enligt uppdrag i stadens angelägenhet företages utom staden av person, som sägs i första stycket, må, om stadsfullmäktige så besluta, utgå efter särskild grund.

2 m o m. Stadskollegiets ordförande åtnjuter i denna sin egenskap årsarvode, som bestämmes av stadsfullmäktige.

Jämte gottgörelse, som beslutes enligt 1 mom., må efter stadsfullmäktiges bestämmande till ordföranden i annan kommunal nämnd än stadskollegiet, så ock till sådan ledamot av stadskollegiet eller annan kommunal nämnd, som eljest i viss befattning inom kollegiet eller nämnden eller efter särskilt uppdrag utför arbete av mera betydande omfattning, utgå dels arvode för med uppdraget förenat arbete och dels ersättning med visst belopp för utgifter, som för stadens räkning påkallas vid uppdragets fullgörande. Beloppet av arvode eller ersättning för utgifter skall bestämmas för högst ett år i sänder. Arvode må icke över-

(Utskottets förslag)

anledda kostnader för uppehälle samt ersättning för resekostnader och andra med uppdraget förenade utgifter.

Efter stadsfullmäktiges bestämmande må till ledamot av stadskollegiet och utsedd ledamot av annan kommunal nämnd samt suppleant för sådan ledamot jämväl utgå arvode för det arbete som är förenat med uppdraget. Arvode må icke överstiga vad som är skäligt med hänsyn till göromålens omfattning och art samt den tid som kan beräknas åtgå för uppdraget.

(Nuvarande lydelse)

(Utskottets förslag)

stiga vad som är skäligt med hänsyn till göromålen omfattning och art.

3 m o m. När särskilda skäl därtill äro, må stadsfullmäktige bevilja pension åt sådan ledamot av stadskollegiet eller annan kommunal nämnd som under en lång följd av år innehaft befattning eller uppdrag som avses i 2 mom. samt däråt ägnat övervägande del av sin arbetstid. Beslut om pension skall underställas överståthållarämbetets prövning.

4 m o m. Där i särskild författning föreskrift meddelas om ersättning åt ledamot av kommunal nämnd, skall vad sålunda finnes stadgat lända till efterrättelse.

2 m o m. Stadsfullmäktige äga, i fall som avses i författning om allmän försäkring, träffa överenskommelse att utgående arvoden skola anses som inkomst av anställning.

Stadsfullmäktige äga ock, när särskilda skäl därtill äro, bevilja ledamot av stadskollegiet eller utsedd ledamot av annan kommunal nämnd, som under en lång följd av år på grund av uppdrag utfört arbete av betydande omfattning, pension i form av ålderspension, förtidspension och familjepension. Beslut om pension skall underställas överståthållarämbetets prövning.

3 m o m. Meddelas i särskild författning föreskrift om ersättning åt ledamot av kommunal nämnd, skall vad sålunda finnes stadgat lända till efterrättelse.

63 §.

Staden äger jämväl upptaga lån av statsmedel, som av Konungen beviljats staden, så ock, i den omfattning och på de villkor Konungen bestämmer, lån av statsmedel, som beviljats staden av statlig myndighet.

Staden äger därjämte, i den omfattning och på de villkor Konungen bestämmer, åtaga sig ansvarighet gentemot staten för lån, som av statsmedel beviljas annan än staden, så ock borgensansvar för lån åt bostadsföretag, som godkänts för statlig belåning.

Likaså må — — — — — och avloppsanläggningar.

Staden äger jämväl upptaga dels lån av statsmedel, som av Konungen beviljats staden, dels ock, i den omfattning och på de villkor Konungen bestämmer, lån av statsmedel, som beviljats staden av statlig myndighet, samt lån för bostadsbyggnadsföretag som godkänts för statlig belåning.

Staden äger därjämte, i den omfattning och på de villkor Konungen bestämmer, åtaga sig ansvarighet gentemot staten för lån, som av statsmedel beviljas annan än staden, så ock borgensansvar för lån för bostadsbyggnadsföretag, som godkänts för statlig belåning.

(Nuvarande lydelse)

(Utskottets förslag)

67 §.

Av stadsfullmäktige — — — — — årens förvaltning.

Den, vilken — — — — — av granskningen.

Revisorerna äga — — — — — beröra förvaltningen.

Vad i — — — — — å revisor.

Stadsfullmäktige må besluta, att till revisor skall utgå ersättning i enlighet med de bestämmelser, som jämlikt 53 § 1 och 2 mom. gälla för ledamot av stadskollegiet och utsedd ledamot av annan kommunal nämnd.

Vad i 53 § 1 och 2 mom. stadgas om ledamot av stadskollegiet och utsedd ledamot av annan kommunal nämnd skall äga motsvarande tillämpning med avseende å revisorer.

79 §.

Om beslut, som för att erhålla bindande kraft skola underställas överståthållarämbetets prövning, stadgas i 53 § 3 mom., 56 och 65 §§ samt 80 § 3 mom.

Underställt beslut — — — — — därför uppgivas.

Över vägrad — — — — — hos Konungen.

Om beslut, som för att erhålla bindande kraft skola underställas överståthållarämbetets prövning, stadgas i 53 § 2 mom., 56 och 65 §§ samt 80 § 3 mom.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1963; dock må redan dessförinnan beslut fattas eller överenskommelse träffas enligt lagen med avseende å tid efter lagens i krafträdande.

---

3) Förslag

till

L a g

om ändring i landstingslagen den 14 maj 1954 (nr 319)

Härigenom förordnas, att 39, 55 och 67 §§ landstingslagen den 14 maj 1954 skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

*(Nuvarande lydelse)**(Utskottets förslag)*

39 §.

1 m o m. Landstingsman åtnjuter under landstingsmöte samt, om han ej bor å den ort där mötet hålles, under resan fram och åter dagtraktamente av landstingskommunens medel efter de grunder, som landstinget bestämmer.

Landstingsman, som ej bor å den ort där landstingsmöte hålles, äger tillika rätt till resekostnadsersättning. I den mån resa lämpligen kan företagas med järnväg, buss, spårväg eller fartyg, må ersättningen ej överstiga avgiften för plats i första klass å järnväg, plats i buss eller spårvagn eller hyttplats på fartyg. För resa med eget motorfordon må ersättning utgå efter de grunder, som landstinget med beaktande av vad nu sagts bestämmer. I intet fall må ersättningen överstiga lägsta avgiften för taxebil.

Till den, som under pågående möte inträtt i tjänstgöring, sedan av honom anmält hinder av landstinget underkänts, må för resan till och från mötet icke utgå traktamente eller resekostnadsersättning, såvida sådan gottgörelse utgått till annan, som

1 m o m. Landstinget må besluta, att till landstingsman skall enligt de grunder landstinget bestämmer utgå traktamente för särskilda av uppdraget föranledda kostnader för uppehälle samt ersättning för resekostnader och andra med uppdraget förknade utgifter.

(Nuvarande lydelse)

(Utskottets förslag)

på sätt i 22 § sägs inkallats i hans ställe.

2 m o m. Landstinget äger — — — — — annan nämnd.

55 §.

1 m o m. Landstinget äger besluta, att ledamot av förvaltningsutskottet och utsedd ledamot av annan nämnd skola för deltagande i sammanträde eller förrättning inom landstingskommunen i någon dess angelägenhet åtnjuta dagtraktamente och resekostnadsersättning av landstingskommunens medel. Ej må dagtraktamente eller resekostnadsersättning sättas till högre belopp än som i motsvarande fall utgår till landstingsman.

Ersättning för resa, som enligt uppdrag i landstingskommunens angelägenhet företages utom landstingskommunen av person, som sägs i första stycket, må, om landstinget så beslutar, utgå efter annan grund än nu är sagt.

2 m o m. Jämte gottgörelse, som beslutas enligt 1 mom., må efter landstingets bestämmande till sådan ledamot av förvaltningsutskottet eller annan nämnd, som utsetts till ordförande eller som eljest i viss befattning inom utskottet eller nämnden eller efter särskilt uppdrag utför arbete av mera betydande omfattning, utgå dels arvode för med uppdraget förenat arbete och dels ersättning med visst belopp för utgifter, som för landstingskommunens räkning påkallas vid uppdragets fullgörande. Arvodets belopp skall bestämmas för högst ett år i sänder och må icke överstiga vad på grund av göro-

1 m o m. Efter landstingets bestämmande må till ledamot av förvaltningsutskottet och utsedd ledamot av annan nämnd samt suppleant för sådan ledamot efter de grunder landstinget bestämmer utgå traktamente för särskilda av uppdraget föranledda kostnader för uppehälle samt ersättning för resekostnader och andra med uppdraget förenade utgifter.

Efter landstingets bestämmande må till ledamot av förvaltningsutskottet och utsedd ledamot av annan nämnd samt suppleant för sådan ledamot jämväl utgå arvode för det arbete som är förenat med uppdraget. Arvodet må icke överstiga vad som är skäligt med hänsyn till göromålens omfattning och art samt den tid som kan beräknas åtgå för uppdraget.

(Nuvarande lydelse)

(Utskottets förslag)

målnens omfattning och art kan anses skäligt. Ersättning med visst belopp för utgifter må likaledes fastställas för högst ett år i sänder.

2 m o m. Landstinget äger, i fall som avses i författning om allmän försäkring, träffa överenskommelse att utgående arvoden skola anses som inkomst av anställning.

Landstinget äger ock, då särskilda skäl äro därtill, bevilja ledamot av förvaltningsutskottet och utsedd ledamot av annan nämnd, som under en lång följd av år på grund av uppdrag utfört arbete av betydande omfattning, pension i form av ålderspension, förtidspension och familjepension.

3 m o m. Där i särskild författning föreskrift meddelas om ersättning åt ledamot av landstingskommuns nämnd, skall vad sålunda finnes stadgat lända till efterrättelse.

3 m o m. Meddelas i särskild författning föreskrift om ersättning åt ledamot av landstingskommuns nämnd, skall vad sålunda finnes stadgat lända till efterrättelse.

67 §.

Landstinget skall — — — — — årets förvaltning.

Den, vilken — — — — — av granskningen.

Revisorerna äga — — — — — beröra förvaltningen.

Vad i — — — — — å revisor.

Landstinget må besluta, att till revisor skall utgå ersättning i enlighet med de bestämmelser, som jämlikt 55 § gälla för ledamot av förvaltningsutskottet och utsedd ledamot av annan nämnd.

Vad i 55 § 1 och 2 mom. stadgas skall äga motsvarande tillämpning med avseende å revisor.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1963; dock må redan dessförrinnan beslut fattas eller överenskommelse träffas enligt lagen med avseende å tid efter lagens ikraftträdande.

---

4) Förslag

till

L a g**angående ändring i lagen den 2 juni 1961 (nr 436) om församlingsstyrelse**

Härigenom förordnas, att 31, 38, 59 och 77 §§ lagen den 2 juni 1961 om församlingsstyrelse skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

*(Nuvarande lydelse)**(Utskottets förslag)*

31 §.

1 m o m. Kyrkofullmäktige må besluta, att fullmäktiges ordförande skall åtnjuta arvode för med uppdraget förenat arbete. Arvodets belopp skall bestämmas för högst ett år i sänder och må icke överstiga vad som är skäligt med hänsyn till göromålens omfattning och art. *Fullmäktige äga ock för ett år i sänder med visst belopp bevilja ersättning åt ordföranden för utgifter, som för församlingens räkning påkallats via uppdragets fullgöranae.*

Enligt kyrkofullmäktiges bestämmande må, där väglängden mellan fullmäktigs hemvist och fullmäktiges sammanträdeslokal är större än tre kilometer, resekostnadsersättning vid deltagande i fullmäktiges sammanträde utgå till fullmäktig. I den mån resa lämpligen kan företagas med järnväg, buss, spårvagn eller fartyg, må ersättning ej överstiga avgiften för andra klass plats på järnväg, plats i buss eller spårvagn eller salongsplats på fartyg. För resa med eget motorfordon må ersättning utgå efter de grunder, som fullmäk-

1 m o m. Kyrkofullmäktige må besluta, att kyrkofullmäktiges ordförande skall åtnjuta arvode för med uppdraget förenat arbete. Arvodets belopp skall bestämmas för högst ett år i sänder och må icke överstiga vad som är skäligt med hänsyn till göromålens omfattning och art.

Kyrkofullmäktige äga, i fall som avses i författning om allmän försäkring, träffa överenskommelse att utgående arvode skall anses som inkomst av anställning.

Kyrkofullmäktige må besluta att till kyrkofullmäktig skall enligt de grunder kyrkofullmäktige bestämma utgå traktamente för särskilda av uppdraget föranledda kostnader för uppehälle samt ersättning för resekostnader och andra med uppdraget förenade utgifter.

(Nuvarande lydelse)

(Utskottets förslag)

tige med beaktande av vad som nu sagts bestämma. I intet fall må ersättningen överstiga lägsta avgiften för taxebil.

Där kyrkofullmäktig är bosatt på så stort avstånd från fullmäktiges sammanträdeslokal, att resan fram eller åter måste företagas å särskild dag, må fullmäktige besluta, att ersättning för resdag skall utgå efter de grunder, som fullmäktige bestämma.

2 m o m. Kyrkofullmäktige äga — — — — församlingens nämnd.

38 §.

Kyrkostämma må besluta, att stämmans ordförande skall åtnjuta arvode för med uppdraget förenat arbete. Arvodets belopp skall bestämmas för högst fyra år i sänder och må icke överstiga vad som är skäligt med hänsyn till göromålens omfattning och art. Stämman äger ock för fyra år i sänder med visst belopp bevillja ersättning åt ordföranden för utgifter, som för församlingens räkning påkallas vid uppdragets fullgörande.

Kyrkostämma äger — — — — församlingens nämnd.

Kyrkostämma må besluta, att stämmans ordförande skall åtnjuta arvode för med uppdraget förenat arbete. Arvodets belopp skall bestämmas för högst fyra år i sänder och må icke överstiga vad som är skäligt med hänsyn till göromålens omfattning och art.

Kyrkostämma äger, i fall som avses i författning om allmän försäkring, träffa överenskommelse att utgående arvode skall anses som inkomst av anställning.

59 §.

1 m om. Vald ledamot av kyrkorådet och ledamot av annan församlingens nämnd skola, därest kyrkofullmäktige eller kyrkostämman så beslutar, för deltagande i sammanträde eller förrättning inom församlingen i församlingens angelägenhet åtnjuta gottgörelse av församlingens medel i form av dagtraktamente. Dagtraktamente må ej överstiga tio kronor för sammanträdes- eller för-

1 m o m. Kyrkofullmäktige eller kyrkostämma må besluta, att till vald ledamot av kyrkorådet och utsedd ledamot av annan församlingens nämnd samt suppleant för sådan ledamot, ävensom, i fråga om ersättning för utgifter, till annan ledamot av kyrkorådet, som utsetts till ordförande, skall enligt de grunder kyrkofullmäktige bestämma utgå traktamente för särskilda av uppdraget

(Nuvarande lydelse)

rättningsdag; dock må med avseende å särskilt tidskrävande sammanträde eller förrättning eller där det eljest finnes påkallat av särskilda förhållanden traktamentet sättas till högre belopp.

Där väglängden mellan ledamotens hemvist och sammanträdes- eller förrättningsstället är större än tre kilometer, må kyrkofullmäktige eller kyrkostämman ock besluta, att resekostnadsersättning skall utgå till ledamoten enligt de grunder, som i 31 § 1 mom. andra stycket äro stadgade för där avsedda fall.

Är ledamot, som avses i första stycket, bosatt på så stort avstånd från sammanträdes- eller förrättningsstället, att resan fram eller åter måste företagas å särskild dag, må kyrkofullmäktige eller kyrkostämman besluta, att ersättning för resdag skall utgå efter de grunder, som fullmäktige eller stämman bestämmer.

2 m o m. Ersättning för resa, som enligt uppdrag i församlingens angelägenhet företages utom församlingen av ledamot av kyrkorådet eller annan församlingens nämnd, må, om kyrkofullmäktige eller kyrkostämman så beslutar, utgå efter särskild grund.

3 m o m. Efter kyrkofullmäktiges eller kyrkostämmans bestämmande må till sådan ledamot av kyrkorådet eller annan församlingens nämnd, som utsetts till ordförande eller eljest i viss befattning inom rådet eller nämnden eller efter särskilt uppdrag utför arbete av mera betydande omfattning, utgå dels arvode för med

(Utskottets förslag)

föranledda kostnader för uppehälle samt ersättning för resekostnader och andra med uppdraget förenade utgifter.

Efter kyrkofullmäktiges bestämmande må till vald ledamot av kyrkorådet och utsedd ledamot av annan församlingens nämnd samt suppleant för sådan ledamot ävensom till annan ledamot av kyrkorådet, som utsetts till ordförande, jämväl utgå arvode för det arbete som är förenat med uppdraget. Arvode må

(Nuvarande lydelse)

uppdraget förenat arbete och dels ersättning med visst belopp för utgifter, som för församlingens räkning påkallas vid uppdragets fullgörande. Beloppet av arvode eller ersättning för utgifter skall bestämmas för högst fyra år i sänder. Arvode må icke överstiga vad som är skäligt med hänsyn till göromålens omfattning och art.

(Utskottets förslag)

icke överstiga vad som är skäligt med hänsyn till göromålens omfattning och art samt den tid som kan beräknas åtgå för uppdraget.

2 m o m. Kyrkofullmäktige eller kyrkostämma äga, i fall som avses i författning om allmän försäkring, träffa överenskommelse att utgående arvoden skola anses som inkomst av anställning.

77 §.

Av kyrkofullmäktige — — — — — årets förvaltning.

Den, vilken — — — — — av granskningen.

Revisorerna äga — — — — — beröra förvaltningen.

Vad i — — — — — å revisor.

Kyrkofullmäktige eller kyrkostämma må besluta, att till revisor skall utgå ersättning i enlighet med de bestämmelser, som jämlikt 59 § gälla för ledamot av kyrkorådet eller annan församlingens nämnd.

Kyrkofullmäktige eller kyrkostämma må med avseende å revisor fatta beslut eller träffa överenskommelse som avses i 59 § 1 och 2 mom.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1963; dock må redan dessförinnan beslut fattas eller överenskommelse träffas enligt lagen med avseende å tid efter lagens ikraftträdande.

---

5) Förslag

till

Förordning

**om ändrad lydelse av 130 § taxeringsförordningen den 23 november 1956
(nr 623)**

Härigenom förordnas, att 130 § taxeringsförordningen den 23 november 1956 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

(Utskottets förslag)

130 §.

Av kommun valda ledamöter i taxeringsnämnd äga, därest sådant beslutas av kommunen, att av dess medel åtnjuta *dagtraktamente, ersättning för särskild resdag* och resekostnadsersättning efter de grunder, som i kommunallagen stadgas angående sådan gottgörelse till ledamöter i kommunala nämnder. Ersättning efter enahanda grunder må av kommunens medel utgå jämväl till ordningsman i lappby för inställelse vid sammanträde enligt 61 § 3 mom.

De av landstingskommunens förvaltningsutskott valda ledamöter i särskild taxeringsnämnd äga för sin inställelse vid nämndens sammanträde åtnjuta *dagtraktamente* och resekostnadsersättning av landstingskommunens medel efter de för landstingsmän stadgade grunder.

Av kommun valda ledamöter i taxeringsnämnd äga, därest sådant beslutas av kommunen, att av dess medel åtnjuta *arvode, traktamente* och resekostnadsersättning efter de grunder, som i kommunallagen stadgas angående sådan gottgörelse till ledamöter i kommunala nämnder. Ersättning efter enahanda grunder må av kommunens medel utgå jämväl till ordningsman i lappby för inställelse vid sammanträde enligt 61 § 3 mom.

De av landstingskommunens förvaltningsutskott valda ledamöter i särskild taxeringsnämnd äga, *därest sådant beslutas av landstinget*, för sin inställelse vid nämndens sammanträden åtnjuta *arvode, traktamente* och resekostnadsersättning av landstingskommunens medel efter de för landstingsmän stadgade grunder.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1963; dock må beslut om ersättning fattas redan före förordningens ikraftträdande.

---

6) Förslag

till

Lag**angående ändrad lydelse av 6 § lagen den 30 juni 1943 (nr 436)
om vägnämnder och länsvägnämnder**

Härigenom förordnas, att 6 § lagen den 30 juni 1943 om vägnämnder och länsvägnämnder skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

*(Nuvarande lydelse)**(Utskottets förslag)*

6 §.

Beträffande vägnämndsområde, — — — — — kommunala röstlängden.

Inträffar för — — — — — därefter tjänstgöringsskyldige.

Valet må — — — — — äro tillstädes.

Valförhandlingarna ledas — — — — — av ombuden.

Ombud för — — — — — utsedda ombud.

Kommun må besluta, att ombud för kommunen skall för inställelse vid valförrättningen av kommunens medel åtnjuta *dagtraktamente, ersättning för särskild resdag* och resekostnadsersättning efter de grunder, som i *kommunallagarna* stadgas angående sådan gottgörelse till ledamöter i *styrelser och nämnder*.

Kommun må besluta, att ombud för kommunen skall för inställelse vid valförrättningen av kommunens medel åtnjuta *arvode, traktamente* och resekostnadsersättning efter de grunder, som i *kommunallagen* stadgas angående sådan gottgörelse till ledamöter i *kommunala nämnder*.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1963; dock må beslut om ersättning fattas redan före lagens ikraftträdande.

B) att riksdagen med bifall till motionerna I: 198 och II: 300 i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning i syfte att klarlägga den heltidsanställdes drätselkammars- eller kommunalnämndsordförandens kommunalrättsliga ställning samt de riktlinjer som bör gälla för de ekonomiska förmåner som förenas med uppdraget; samt

C) att motionerna

1) II: 121 samt

2) I: 427 och II: 510

måtte anses besvarade genom vad utskottet ovan anfört och hemställt.